NOAPTEA

„Cercetînd documentele grăitoare despre supraviețuirea atit de încercatului oraș Iași, Mircea Radu Iacoban descoperă temeiurile durării ființei noastre naționale, în incomparabila voință de a depăși prin înțelepciune marasmul istoriei, *înțelepciune* definind esența umană, nobilă, a unui neam."

(LUCEAFĂRUL, 28 IULIE 1975)

„Noaptea" mi-a apărut drept o bucată teatrală de cea mai bună literatură, scrisă într-un registru original, de gravitate subliniată savant de irizarea unui ochi ironic și superior in înțelegerea complexității și cruzimii vieții în timpuri cumplite, din întîmplările cărora se trag învățăminte grele de înțelesuri contemporane."

(SĂPTĂMÎNA, 14 NOV. 1976)

„Vorbind despre Iașii — Capitală a Moldovei, tirg aflat la răscruce de drumuri, autorul o face însuflețit de un cald, deloc ascuns patriotism, și de o mare dragoste de locuitor al cetății. Tîrgul Ieșilor, deseori călcat de tătari, ars, pustiit, prădat, renaște mereu, sub ochii uimiți ai străinilor, din propria-i cenușă, pentru a-și afirma permanența, așa cum neamul întreg, nu odată supus grelelor încercări, și-a păstrat ființa peste milenii."

(TEATRUL, IULIE 1975)

„Replică de replică, idei majore în esența lor umană și patriotică se leagă de-a lungul desfășurării materialului faptic, închegînd poate cea mai bună dramă de inspirație istorică, cu largi și generoase rezonanțe în actualitate."

(ATENEU, OCT. 1975)

„Cercetînd epoca — adică, cel de al XVIII-lea veac — prin ceea ce a lăsat palpabil (documente, construcții etc.), dramaturgul descoperă în ea ceva care ar putea părea o taină și anume relația inefabiă între om ca ființă trecătoare și spiritul uman în neîntreruptă curgere, între fapta obișnuită și reflexul ei în existența și conștiința generațiilor; el încearcă să descifreze și să explice taina rezistenței neamului nostru pe aceste locuri, a rezistenței și continuității în pofida tuturor vicisitudinilor vremii..."

(CRONICA, 13 IUNIE 1976)

„... Dintr-o rană mai cumplită,
Iese versul mai frumos".

(JOSE MARTI)

PERSONAJELE:

GHEORGHE SIN POPA,
pavagiu
MIRUȚĂ ITIGAN,
trimis domnesc
ENVER,
lefegiu albanez
IOANA OVANES,
cupeț armean ot Podul-Vechi
ION RACHIU,
vistiernic
ARISTARH MEREACRE,
boier din Sfat
IORDACHE BUZATU,
călăul tîrgului Eşi
ANIȚA CIUCULEASĂ,
vădană
MĂRINA PAPĂJEMNĂ,
vădană
NEACŞU ROJNIȚĂ,
tipograf
PINTILIE FULGERATU,
calic
URSU ORBUL,
calic
TOADER CIUNTU,
calic, starostele breslei
ZMARAGDA BUTA,
calică

DUMITRAŞCU SURDUL,
calic
PRODAN GĂURICE,
ajutor de staroste al breslei calicilor
MEHMET ACIM,
trimis turc
MANOLACHI BUHĂESCU,
biv-vel-paharnic

ACTUL I

SCENA I

Un colț din Iașul celui de al XVIII-lea veac. Gheorghe sin Popa, pavagiu în tîrgul Eși, așază calupurile de lemn, dregînd o spărtură din caldarîm. La cotul uliței, lefegiul Enver și încă trei oșteni au așezat o capră de lemn, blocînd trecerea.
În partea dinspre oraș se agită biv-vel-paharnicul Manolache Buhăescu. De cealaltă parte, Ioana Ovanes, cupeț armean ot Podul Vechi, apoi Iordache, călăul tîrgului și Miruță, trimis domnesc. Lîngă ei, pe caldarîm, cerșește Pintilie Fulgeratu. Un pîlc de oameni sosesc în goană, apoi, văzînd străjerii, pleacă în dezordine. Din grup se desprinde și rămîne la barieră tipograful Rojniță. Ioana Ovanes este însoțită de doi slujitori care poartă o lădiță încuiată.

BUHĂESCU: Dă-te, la o parte, n-auzi? Dă-te, că intru în păcat!

OVANES *(către Enver)*: Ieri trebuia să-ți arăți vitejia, cînd a pus tătarul foc! *(Enver lasă zarurile și-i aruncă o privire cruntă).* Adică... ziceam, și eu așa...

BUHĂESCU *(către Rojniță)*: Ce te tot bagi în mine, mă? Nu-ți ajunge ulița?

ROJNIȚĂ: Da nu vezi că-s la o poștă, cinstite boier? Ce vrei să fac? să mă sui pe pereți?

BUHĂESCU *(bodogănește)*: Pline ulițele tîrgului de netoți și de calici.

PINTILIE: Și de oameni miloși.

BUHĂESCU *(către Pintilie)*: Ce? Ai tu noroc de ce ai! *(Către Enver.)* Caraulă! Hei, nu se-aude? *(Enver îi arată că, din pricina bocăniturilor pavagiului, n-aude. Buhăescu se adresează pavagiului.)* Și mai termină și tu cu cioca-boca! Mi-ai tăbăcit urechile!

GHEORGHE : Apoi mai am cotul uliţei şi . . .
BUHĂESCU : Iote de ce-i arde lui ! *(Către Enver.)* Caraulă ! Hei ! *(Enver joacă zaruri şi nu-i dă nici o atenţie.)* Mă, tu eşti surd, ori o faci pe surdul ? *(Către Rojniţă.)* Iar te-mpingi, mă, unde te-mpingi, unde vrei s-ajungi ?
ROJNIŢĂ : Dincolo, luminăţia-voastră.
BUHĂESCU : Parcă eu, ce am de gînd ? Fii cuviincios şi aşteaptă la locul tău.
ROJNIŢĂ : Poftim, arată-mi matale unde să stau.
BUHĂESCU : Ia ţine-te pe lîngă zid ! *(Către Enver.)* Caraulă ! Mă, ăsta ! *(Îl apucă de haină şi, înspăimîntat, îşi priveşte mîna.)* Şi doar ziceam că n-ating nimic . . . *(Îşi freacă palma de zid.)* Nici nevasta n-am pupat-o . . . Cînd am trecut pe uliţa cu mortăciuni, mi-am oprit răsuflarea . . . Iaca, ce nesocotinţă ! *(Îşi priveşte mîna, de parcă n-ar fi a lui.)* Ptiu !
ENVER : Ce tu vrei ?
BUHĂESCU *(îl imită)* : Eu vrei să trec.
ENVER : Asta oprit. Porunca domniei. *(Aruncă zarurile.)*
OVANES : Halal domnie ! A umplut tîrgul cu lefegii străini !
ENVER : Ce tu ai spus ?
OVANES : Ziceam că . . . că . . . De fapt, nu ziceam nimic.
ENVER : Adică eu nu înţelege româneşte ?
OVANES : Nu că n-ai înţelege, cinstită caraulă, dar la supărare, mă ia gura pe dinainte.
ENVER : Eu am supărat la tine ?
OVANES : Da de unde, da de unde, vai de mine şi de mine . . . Am necazuri, cinstită caraulă ! Necazuri mari ! Mi-au descărcat în uliţă patru care cu şiac şi abà de Braşov. Neputinciosul de bărbatu-meu nu-i în stare să mişte un deget fără mine. Dacă nu-s degrabă acolo, haimanalele tîrgului mă uşurează şi de şiac, şi de abà ! Iaca, de asta-i graba şi nerăbdarea. Oare cine m-a pedepsit cu bărbat molîu şi neputincios ? Oameni buni, în ăsta nu-ţi poţi pune nădejde nici cît într-un cui de tei.
SLUJITORUL I *(încuviinţează).*
OVANES : Ce, mă ? Tu ce te bagi ? Te-a-ntrebat cineva ? Gura, că acuşi . . .

ENVER *(izbutește un zar norocos)* : Hopaaa ! *(Adună banii, apoi, către Ovanes și Buhăescu.)* Voi nu bateți gura degeaba. Eu am poruncă, tîrgul Eși închis, nimeni iese, nimeni intră, gata, gata !
BUHĂESCU : Ptiu ! Sta-ți-ar halebarda-n gît !
ENVER : Poate vrei oleacă scărmăneală !
BUHĂESCU : Tu să mă scarmeni pe mine, măăă ! . . . Ai auzit de biv-vel-paharnicul Buhăescu ?
ENVER : Eu auzit poruncă — nimeni iese, nimeni intră. *(Joacă zaruri.)*
OVANES : Poate ți-ar face plăcere și trebuință o pungă-două. *(Face un semn și cei doi slujitori aduc lădița. Ioana își ridică un rînd de fuste și scoate o cheie.)*
BUHĂESCU : Lasă-l, cinstită cupețoaic, care pungă, de ce pungă ? Dacă face pe căpățînosul și nu sloboade trecerea, ieșim pe la Golia.
OVANES : Ori pe la Făinărie.
ENVER : Ei, taci ! Ascultă. *(Strigă.)* La Vamă, bineeee . . . *(O voce de departe.)* La Golia bineee... *(Altă voce.)* La Făinărie bineeee... *(Satisfăcut.)* Poftim. Tîrgul închis roată-mprejur. Ce ziceai de pungă ?
OVANES *(cu nădejde)* : Acuma-i ceas de cumpănă, lefegiule, și dac-ai pofti, eu . . . *(Zdrăngănește cu cheia în broasca lădiței.)*
ENVER : Și ieri, tot ceas de cumpănă.
BUHĂESCU : V-ați luat picioarele la spinare și ați șters putina din fața tătarului ! Rușine ! Ptiu, ptiu, ptiu, mare rușine !
OVANES *(încearcă să-l potolească)*: Sssst ! Sssst ! Nu știm cum și ce-a fost.
BUHĂESCU : Știm c-a dat tătarul foc. Ajunge și-atît.
OVANES : Ssst ! Lasă-l... *(Către Buhăescu, la ureche).* Nu-l zădărî, poate se înduplecă.
ENVER : Picioarele la spinare, ai ?
OVANES : Nuuu . . . nu . . . Boier Buhăescu e mîniat și vorbește la supărare . . .
IORDACHE *(intră în scenă șchiopătînd)* : Ahhh . . . Botinele ! Face domnia niște botine roșii mai mult cuie decît talpă ! Nu-l prind odată pe ciubotarul ăsta ! Nu-mi intră el în labă ! *(Către Enver.)* Și aici caraule ? Am înconjurat tot tîrgul ; ziceam că măcar în Beilic s-o afla vreo spărtură. Cînd colo . . .

ENVER : Tu stai unde ești, că bine stai. *(Joacă zaruri. Grupul de tîrgoveți revine, în aceeași goană bezmetică. La vederea străjerilor se oprește din nou. Proteste : „dați-ne drumul !", „sloboziți trecerea !". Enver se face că n-aude. Frămîntîndu-se pe loc, tîrgoveții au stricat rînduiala pavélelor așezate de Gheorghe.)*

GHEORGHE : Încet, mă, speriaților ! *(Nimeni nu-l aude ; Gheorghe se ridică, agitînd tesla.)* Mă, nu s-aude ? *(Nici o reacție. Pavagiul începe să împingă în dreapta și-n stînga, apărîndu-și munca.)* Cînd îi vorba de stricat, vă pricepeți una-două. Ho, mă ! Nu călca, nu călca ... mă, te blagoslovesc acuși c-o teslă în numele tatălui...

ENVER *(iritat de gălăgie, se ridică, înalță halebarda și tușește semnificativ) :* Hm, hm ! *Grupul o ia la goană și dispare.)*

BUHĂESCU : Ei nu, că m-am săturat. M-am săturat pînă-n gît. Caraulă, sloboade trecerea, altfel îmi croiesc drum cu jungherul. *(Dă să-și scoată jungherul din teacă ; e înțepenit, nu iese.)*

ROJNIȚĂ : Să te-ajut, boierule ?

BUHĂESCU : Stai la locul tău, mă ăsta.

OVANES *(dusă de avînt) :* Așa, foarte bine, o să ne croim drum . . .

ROJNIȚĂ : Cu ce, femeie, cu foarfecele de tăiat postav ?

ENVER *(se ridică) :* Ați luat nas la purtare ! Gălăgia, gata, gata !

BUHĂESCU *(se străduie) :* Și jungherul ăsta . . . a dat rugina în el . . . Nu iese și nu iese.

OVANES : Ce facem, oameni buni ? Se-nnorează și se-ntunecă.

BUHĂESCU : Taci, bre, ție ce-ți pasă ?

IORDACHE : Văleu, cîte cuie, atîtea gîrbace. Uiteașa l-aș blagoslovi pe dumnealui, ciubotarul cîrpaci ! *(Se descalță.)*

BUHĂESCU *(către Iordache) :* Ostenit, ostenit ?

IORDACHE : Să nu crezi că-i treabă ușoară ridicarea în furci. Iar tîlharul de Tănăsie s-o zbătut ca mîța ! Iote, mi-o ars un cot în gură de mi se clatină dinții. Ia vezi. *(Se apropie de barieră.)*

BUHĂESCU : Iraaa, bre, nu-mi arăta tot felul de bazaconii ! *(Se retrage brusc și dă peste Rojniță.)* Iar te vîri în mine mă, iar ? !

ROJNIȚĂ : Da nu vezi că matale ești acela care...
ENVER *(către Iordache)*: Înapoi ! Doi pași de capră !
IORDACHE *(face pe prostul) :* Care capră ?
ENVER *(arată capra de lemn ce barează ulița) :* Asta, ce-i ?
IORDACHE : Nu face bee.
ENVER : Face bee, nu face bee, stai acolo, gata, gura, gata, gata !
OVANES : S-an-norat a ploaie. Oameni buni, dacă dă ploaia, am calicit. *(Către Rojniță.)* Ce zici, norul cel mare vine, ori se duce ?
ROJNIȚĂ : Vine, cupețoaie Ovanes. Vine, și-i negru ca tăciunele.
PINTILIE *(cîntă) :* Mi-mi-mi-luiți un bie-bie-biet caliiiic...
IORDACHE : Te-ai trezit, măăă...
OVANES *(cheamă slujitorii și deschide lădița. Scotocește îndelung) :* Na ! *(Îi aruncă lui Pintilie un bănuț.)* Ia-l și pe-ăsta. *(Mai azvîrle unul.)* Na, încă unul. *(Azvîrle a treia monedă.)* Oameni buni, toată marfa e-n uliță. Dă ploaia și-am calicit. Se face postavul una cu glodul. Iar păcătosul de bărbatu-meu zace cu mîinile încrucișate. Parcă-l văd ! Aoleu, nu dăm noi ochii...
BUHĂESCU : Vine ! Se simte duhoarca de mortăciune. Vinceee...
GHEORGHE : Asta, cinstiți boieri, se trage de la niște mîțe moarte, azvîrlite prin șanțuri și sub pavéle.
BUHĂESCU : Taci, mă, că nu te-a întrebat nimeni. Caraulă ! Hei, lefegiule !
ENVER : Fiuuuu !... *(I-a ieșit un zar norocos ; strînge banii, apoi face semn că, din pricina ciocăniturilor pavagiului, n-aude.)*
BUHĂESCU : Măi cioca-boca, isprăvește odată !
GHEORGHE : Dacă stau, îmi stă norocul, boierule !
BUHĂESCU : Îți dau eu ție noroc !
OVANES : Gata ! Picură ! Am calicit ! Vai de zilele mele !
IORDACHE : Caraulă, ce-ar fi să-nchizi ochii și să te faci a nu vedea cînd eu m-aș șupuri...
ENVER : Cine închide ochi, pierde ochi. Hai, gata !
IORDACHE : Poate-mi cazi vreodată în mînă !
ENVER : Mișcă la doi pași de capră, uite, tu întors norocul ! *(I-a ieșit un zar mic ; pierde.)*

BUHĂESCU : Vine ! Vineee...
OVANES : Vai de capul meu ! Vai de zilele mele ! *(Către slujitori.)* Şi voi, ce vă rînjiţi ? Ai ? Marş la locul vostru ! *(Cei doi pleacă mai în spate ; Ioana îi recheamă şi încuie lădiţa.)*
ROJNIŢĂ : Cît mai stăm aici de pomană ? Am treabă grabnică, nu se-aude ?
IORDACHE : Ufff... uhhh... Mi-au trecut cuiele prin călcîie.
PINTILIE : Mi-mi-mi-miluiţi un biet calic...
ROJNIŢĂ : La o parte, caraulă !
BUHĂESCU : Asta-i pedeapsa pedepselor. Asta-i chinul de pe urmă. Să stai locului şi să simţi cum te-ajunge din urmă. *(Ţipă.)* La o parte, străjeri ! *(Dă să scoată jungherul. E înţepenit.)*
OVANES *(dusă de avînt)* : La o parte, mă ! !
ENVER *(către Ovanes)* : Ce tu ai spus ?
OVANES : Ăăăă... *(Moale.)* Ziceam... calicul... Strigasem la calic.
ENVER : Aha.
IORDACHE : Auzi, mă, ăsta, cu halebardă...
BUHĂESCU : Mă, moartea tătarilor !
ROJNIŢĂ : Dă-ne drumul, caraulă !
PINTILIE : Mi-mi-mi-miluiţi un biet calic !
IORDACHE : Fă loc, mă, nu se-aude ?
BUHĂESCU : Vine ! Îi simt răsuflarea cea împuţită !
OVANES : Văleu, plouă de-a binclea ! Vai de mine şi de mine !
MARINA *(deschide fereastra de sus)* : Ehehei, gălăgia ! Nu poate nimeni închide un ochi în tîrgul Eşi din pricina beţivanilor de pe uliţe ! Poate vă răstorn în cap moarea de la curechi, ori ceaunul cu uncrop ! *(Intră în scenă Miruţă, abia tîrîndu-şi picioarele.)* Dacă v-a luat rachiul minţile, duceţi-vă la neveste şi răcniţi acolo, nu sub ferestrele oamenilor !
ANIŢA *(deschide cealaltă fereastră)* : Aracan de mine, ce-s ţipetele astea ? Aţi mutat crîşma pe uliţă ? Nu vă e ruşine ? *(Se căzneşte să ridice un ciubăr pe pervaz.)* Ece, am mai potolit eu şi pe alţii ! Ia să vedeţi cum vă deşteaptă apa rece !
OVANES : Stai ! Stai aşa ! Stai, muiere !
IORDACHE : Beţiv e bărbatu-tău !
ANIŢA *(ameninţătoare)* : Daaa ? ! *(Apleacă ciubărul.)*

BUHĂESCU : Astîmpără-te ! *(Se ferește și dă peste Rojniță.)* Piei, mă !

MĂRINA : Bine le faci, Aniță ! Stai s-aduc și eu niște moare.

ANIȚA : Ecee, păi ce, se poate altfel cu bețivii ?

ROJNIȚĂ : Hei ! Muierilor ! Potoliți-vă.

MĂRINA : Tot noi să ne potolim ?

ANIȚA : După ce că urlați de parcă a dat ciuma-n voi ?

ROJNIȚĂ : A dat, muierilor. A dat ciuma în tîrgul Eși. A patra ciumă, în zece ani.

MĂRINA : A ! *(Încremenește cu palma la gură.)*

ANIȚA : Văleu ! *(Același joc.)*

BUHĂESCU : Ciumă ... Ciumă mareeee ... *(Amîndouă femeile zăvorăsc ferestrele în același timp.)*

ENVER : Gata, gata, tîrgul închis, nimeni iese, nimeni intră !

BUHĂESCU : Nu te temi, mă, că te-ajunge ?

PINTILIE : Mi-mi-mi-miluiți un biet calic...

IORDACHE *(azvîrle o gheată)* : Mai tacă-ți gura, odată !

ENVER *(arată către Buhăescu și Rojniță)* : Eu pe voi înțelege. Ciuma în tîrg, voi vreți scăpare. Dar ăștia *(arată spre Iordache și Ovanes)* ce poftesc ? Unde vă băgați ?

OVANES : Fiecare cu-ale sale. Și picură... Picură de-a binelea !

BUHĂESCU *(către Gheorghe)* : Mă, tu nu înțelegi să termini cu bocănitul ? O să te-ajungă ciuma cu tesla-n mînă.

GHEORGHE : Trece și asta, cum au trecut și celelalte.

BUHĂESCU : Știm ce trece, dar nu știm ce rămîne. Asta-i.

GHEORGHE : Tîrgul rămîne. Și-i cam știrb. Măcar să termin cotul uliței.

BUHĂESCU : N-ai casă ? N-ai muiere ?

GHEORGHE : Am. Și-i grea — în luna a șaptea... Cînd oi ieși cu feciorul pe Copou, vreau să-l duc pe-o uliță ca lumea. *(Bodogănește).* Iote ce-au stricat zăpăciții ăia ! .

MIRUȚĂ *(lui Enver)* : Aflu c-a dat ciuma.

ENVER : Ciuma, gata, gata.

MIRUȚĂ : Vin de la Camenița. Trimis domnesc. Solie grabnică.

ENVER : Să fii sănătos.
MIRUȚĂ : Fă loc.
ENVER : Tîrgul închis.
MIRUȚĂ : M-așteaptă domnia.
ENVER : Alte griji la domnie.
MIRUȚĂ : De patru zile și patru nopți tot alerg... O crăpat calul sub mine. De la Podu, alerg pe jos. Hai, fă loc !
ENVER : Gălăgia, gata, gata ! *(Joacă zaruri).*
MIRUȚĂ : N-auzi ?
IORDACHE : Dacă-i dai drumul, trec și eu. Slujbă la domnie !
MIRUȚĂ : Matale, haină roșie, ești călăul, așa-i ?
IORDACHE : Iaca, eu îs.
PINTILIE : Faaaceți-vă milă și pomană...
OVANES : Mă trec șapte rînduri de răcori și de călduri... Doamne, ce nori se-adună ! Doamne, ce potop se pregătește !
ROJNIȚĂ : Dacă n-ajung azi la Neamț, nenorocire ! Se-ntîmplă nenorocire !
BUHĂESCU *(către Gheorghe) :* Mă, tu nu simți nimic ? Așa, un fel de duhoare.
GHEORGHE : Or înflorit teii în Copou și i-a ajuns pojarul. Asta-i miros de floare arsă, boierule.
BUHĂESCU : Ba de mortăciune, pavagiule, de mortăciune, pfui !
MIRUȚĂ : Caraulă, fă loc, ori trec cu de-a sila !
ENVER : Ei, taci tu !
ROJNIȚĂ : Uh ! Am ostenit stînd pe loc !
MIRUȚĂ *(se ridică) :* Ce-i asta, oamenilor buni ? Arde și Cetățuia ? *(Arată cu degetul.)*
OVANES : Asta ar mai lipsi !
GHEORGHE : Ei, nu-i cu putință !
ROJNIȚĂ : Cetățuia ? Sfîrșitul tîrgului !
ENVER : Ce, ce, ce ? Arde sus ?

(Toți se ridică și, lungindu-și gîturile, încearcă să vadă. Profitînd de neatenția generală, Miruță dă să se strecoare printre străjeri, dar unul observă, îl ține de pulpana hainei și, cu coada halebardei, îl lovește în ceafă.)

ENVER : Ete-te ce șmecherie !
BUHĂESCU : Ț, ț, ț !

ROJNIŢA : Nici măcar să glumeşti cu aşa ceva nu se cuvine !

GHEORGHE : M-au trecut şapte rînduri de sudori !

OVANES : Auzi ! Cetăţuia ! Cum să ardă Cetăţuia ? Şi-ncă la vreme de ploaie ! Aoleu... plouă... Plouă şi mă caliceşte !

PINTILIE *(s-a tras lîngă Miruţă) :* Hei, solule ! *(Către ceilalţi.)* Ăsta-i leşinat ! *(Tunete puternice.)*

BUHĂESCU : I-auzi ! Vine ! Vine...

ROJNIŢA : Începe şi potopul. Să ne-adăpostim, oameni buni ! *(Bate în uşa Aniţei.)*

BUHĂESCU : Bate mai tare, să se-audă sus.

IORDACHE *(bate în uşa Mărinei) :* Hei ! Jupîniţă ! Deschide, n-auzi ?

(Se trag zăvoarele. Iordache intră primul, urmat de Ovanes. Pintilie dă să se strecoare după ei, apoi îşi aminteşte de Miruţă şi se întoarce. Îl tîrăşte sus, pe scări.)

BUHĂESCU : Trage zăvoarele, jupîniţă ! Nu lăsa oamenii în ploaie !

(S-aud zăvoarele. Buhăescu intră primul şi dă să tragă uşa după dînsul ; Rojniţă pune piciorul, împinge, deschide uşa şi se strecoară înăuntru. Tunete.)

ENVER *(strigă, tărăgănat) :* La Vamă, bineee... *(O voce, de departe).* La Făinărie, bineeee ... *(Altă voce.)* La Podul-Vechi, bineee... *(Apare grupul de tîrgoveţi înspăimîntaţi. Sînt osteniţi, gîfîie, abia se mai mişcă. Dialog mut între ei şi Enver).* La Podul-Vechi, bineee...

LUMINA

SCENA A II-a

Sus, în casa Mărinei Papăjemnă. Femeia încă nu şi-a revenit din spaimă şi uimire : cu mîna la gură, priveşte de la unul la celălalt, parcă nevenindu-i să creadă.

IORDACHE : Ia vezi de nişte castraveţi acri. Şi scoate o oală de vin.
MĂRINA : Tu... tu eşti călăul !...
IORDACHE : Iaca eu. Mişcă !
MIRUŢĂ : Alergi patru zile şi patru nopţi... crapă calul sub tine. Ţara aşteaptă solia... Şi poftim unde ajungi.
OVANES : Bine şi aici. Avem un acoperiş. Oleacă de foc. Nu plouă. Bogdaproste. *(Ia seama.)* Văleu ! Dar brocarturile mele ? Ce-or fi făcînd în ploaie ? Ce s-alege din ele ? Dumnezeule, tare m-ai pedepsit ! Of !
IORDACHE : Potoleşte-te, cupeţoaie Ovanes. Ai marfă bună. Parcă dugheana dumitale-i pe Podul-Vechi, nu ?
OVANES : Acolo-i.
IORDACHE : Iaca, haina asta roşie : îi croită din catifea de la tine. Bună catifea ! Odată m-o prins un cîine de poale şi şi-o rupt colţii în urzeală, bună catifea !
OVANES : De Braşov, cinstite călău.
IORDACHE : Are şi-o hibă, dar asta nu-i vina ta. Unde s-aşază stropi de sînge, s-aspreşte şi se face cum îi scoarţa. Ia uită-te aici. Şi aici.
OVANES : Îh... *(Se fereşte)*. Da, da.
IORDACHE : Vezi ? Dacă rad cu unghia, se ia numai pojghiţa.
OVANES *(se fereşte)* : Da, da, da.
IORDACHE : Poate, dacă ne dă Dumnezeu zile, mi-o schimbi. Şiac roşu n-ai ?
OVANES : Se văpseşte, la nevoie se văpseşte. Ştiu un boiangiu în Beilic, pe Uliţa Trapezănească... Numai să-mi scape-ntregi carele cu marfă. Patru care, şaize'ş'cinci de valuri. Abá, şiac, brocart. Toate clădărite pe uliţă. Dacă stau un ceas în ploaie, iască se fac. Iar bărbatu-meu, trage din lulea şi lincheşte dulceţuri... Nu dăm noi ochii...
IORDACHE : N-avea grijă, un ceas n-au cum sta.
OVANES : Crezi, cinstite călău ? Da de ce ?
IORDACHE *(arată spre Pintilie)* : Întreabă-l pe-ăsta.
PINTILIE *(protestează)* : Breasla calicilor nu-i breasla hoţilor. Avem carte de la Ştefan cel Bătrîn şi Sfînt ! Dacă vrei să ştii, în breasla noastră...
IORDACHE : Las'că ştiu eu ce ştiu. Alţii fură, voi le vindeţi.

PINTILIE: Vorbeşti cu păcat în clipe de cumpănă; să nu te căieşti.
IORDACHE: Am eu destul pe suflet, vorbele... ehei, cine mai ia seama la vorbe? *(Către Miruţă.)* Tu, ce-ai amuţit aşa?
MIRUŢĂ: Alergi patru zile şi patru nopţi... Mîine, la amiază, potriviserăm cununie de taină, la mănăstirea Frumoasa. Numai noi şi popa Mitru.
IORDACHE *(către Pintilie)*: Ce ronţăi acolo, calicule?
PINTILIE: Nişte usturoi.
IORDACHE: Ia dă-mi şi mie un căţel-doi.
PINTILIE: Apoi, dac-aş avea, tare v-aş mai da. *(Întoarce traista cu gura în jos.)*
IORDACHE: Calicu-i ca şi turcul — ştie să ia, dar încă n-a învăţat să dea.
PINTILIE: Da matale, cinstite călău, cîte vieţi ai luat, înapoi ce-ai dat?
IORDACHE: Hai, hai, gura, nu te obrăznici!
MIRUŢĂ *(sare în sus)*: Piei, drace!
IORDACHE: Ce-a fost?
MIRUŢĂ: Un guzgan. Ba nu, doi. Ptiu!
OVANES: Semn de ciumă. Semn de ciumă mare...
PINTILIE: Dumneata, cinstite călău, dacă suferi întrebarea, de ce te tragi către tîrg? Nu vrei să ştii oamenii sfîrşindu-se fără ajutorul tău? Ai?
IORDACHE: Încă n-am ajuns zilele să dau socoteală calicilor... Aşa, femeie, bine faci!
MARINA *(aduce o strachină cu murături şi-o cofă cu vin)*: Cinstiţi-vă. Acuşi vine şi omul meu... Luaţi şi castraveţi.
IORDACHE: Da nişte usturoi, n-ai matale prin beci?
MARINA: Să iertaţi, anul ăsta nu s-o făcut nici la Eşi, nici în sat, la Tătăraşi şi nici la Copalău. M-o prins ciuma făr-de-un fir.
IORDACHE: Rău, femeie! Tare rău. *(Îşi toarnă.)* Hai, mă! sănătate!
PINTILIE: Oare ce să însemne cînd îţi urează călăul sănătate? De bine, ori de rău?
IORDACHE: Poate vrei să te-azvîrl în ploaie!
PINTILIE: Iaca, tac.
IORDACHE: De ce nu v-apropiaţi?
MIRUŢĂ: Nu ştiu... dacă se cade...
OVANES: Şi eu aş zice că nu se prea...
IORDACHE: Aha, să staţi cu călăul la masă... Nu se cade. Da la vreme de ciumă, se cade şi ceea ce nu se cade. *(Îi pofteşte pe laviţă.)*

MIRUŢA *(s-aşază cu sfioşenie)*: Eu nu c-aş avea ceva cu matale, dar obiceiul, ştii...

IORDACHE: Lasă, taci şi bea *(îi toarnă. Observă că într-un colţ al mesei s-a instalat şi Pintilie.)* Marş de-acolo, mă! Calicul se cade s-aştepte pe prag. Hai!

PINTILIE: Parcă matale ziceai că la ceas de ciumă, se cade şi ceea ce nu se cade.

IORDACHE: Ei nu, că pe neobrăzatul ăsta îl belesc şi-i pun pielea în saramură!

PINTILIE *(aciuindu-se pe prag)*: Aşa, ca să nu-ţi pierzi deprinderea.

IORDACHE *(repezindu-se)*: Mă, te bag în pămînt!

PINTILIE *(scoate de la cingătoare un cuţit şi începe să-şi curețe unghiile)*: Întîi se cuvine să mă salţi în văzduh, parc-aşa-i obiceiul.

IORDACHE: Şi de cînd mă rog poartă calicii cuţitoaie?

PINTILIE: Cuţitoaie? Cu ăsta tai urda... Curăţ usturoiul...

IORDACHE: Du-te-n pustie, nenorocitule, nu-ş-ce-mi asud mintea cu tine!

PINTILIE: Chiar aşa. Dac-o freci prea mult, se toceşte. Noi avem în breaslă pe unul care a fost la Athos. Dascăl. Şi-a scremut mintea pînă i-a rămas tărtăcuţa goală... Acum, umblă fleandura prin tîrg şi-a uitat cum îl cheamă.

IORDACHE: Să n-ai tu grijă de mintea mea.

PINTILIE: Ei, nu c-aş avea...

IORDACHE *(către Miruţă şi Ovanes)*: Cinstiţi meseni, nu se ştie ca pămîntul. Azi eşti teafăr, mîine pieri.

OVANES: Patru care... două de la Braşov... două de la Bistriţa... Iască se fac!

MARINA: Copii n-ai?

OVANES: Am, să-i ţină Dumnezeu. Pe strada Armenească.

MARINA: Şi nu ţi-e grijă?

OVANES: Ei, ba nu! Dar ei nu-s în ploaie. Nu-s în mijlocul uliţei.

MIRUŢA: Oameni buni... De ce se-ntorc toate cu susu-n jos? Era aşa de limpede şi frumos... M-o trimis domnia cu solie grabnică. „Ţara — mi-a şoptit boierul Aristarh — e la ceas de cumpănă". Am făcut socoteala: patru zile dus... două de

stat... patru de întors... Mîine, cununia. *(Bea.)* Pulbere! Praf și pulbere!

OVANES: Cum zici c-o cheamă pe fată?

MIRUȚĂ: Veronica.

IORDACHE: Și mai cum?

MIRUȚĂ: Mereacre.

IORDACHE: Oho, chiar fata boierului de Sfat!

MIRUȚĂ: Fata-i o floare. Tat-su, o ciumăfaie.

IORDACHE: Tu, cam ce stare ai?

MIRUȚĂ: Curtean.

IORDACHE: Parc-ar merge.

MIRUȚĂ: Nu vrea catîrul bătrîn. Are nu-ș ce socoteli... Și cînd totul se limpezise, foc. Iar pe urmă, ciumă. *(Bea.)* Ciumă! *(Tunete.)*

OVANES: Gata, iască, gata, am sărăcit. Toată agoniseala s-a dus de rîpă. O viață de om. *(Își prinde capul în palme.)* O viață de om!

IORDACHE: Las-c-o iei de la capăt. *(Îi toarnă.)*

OVANES: De la capăt? Știi ce-nseamnă s-o iei de la capăt? Ca omida: rozi frunza de sub tine... apoi frunza de alături ... pe urmă pe cealaltă ... Și tot așa. Cu trudă și răbdare... Cîte oleacă... De unde putere? De unde răbdare? *(Bea.)*

IORDACHE *(s-a cherchelit)*: Care știi un cîntec de lume?

PINTILIE *(cîntă)*: Foaie verde anghinaaareee...

IORDACHE: Taci, scîrbă! Care știii un cîntec de petrecere? Că tot sîntem cu viața-n cui.

PINTILIE: Las' să simți și tu cum îi.

IORDACHE: Nu-l știți pe-ăla cu mîndruța chelăreasă?

MIRUȚĂ: Nu... Nu știu cîntece de lume. Și nici nu-mi arde. Peste tîrg s-o lăsat ciuma. Port solia în sîn. Țara e-n ceas de cumpănă. Și cu beau, la căldurică.

OVANES: Dac-aș întinde brocartul la foc încet... Și l-aș stropi cu oțet îndoit... Poate s-ar drege. Zău că s-ar drege. Numai să nu-l mureze de tot... Cît ne mai țin aici? Cît?

MARINA *(intră, c-o strachină)*: Iaca și ceapa. Albastră, de baltă.

IORDACHE: Bogdaproste. Alcu! Ciubotele! Am să le descalț, că... Uhh... Nu-mi cade odată în labă ciubotarul ăsta, nu dau eu peste dînsul într-o ziulică... *(Se descalță.)*

OVANES : ... Şi le-aş netezi cu fierul... Nu tare-ncins, numai aşa, cît se cuvine...

MIRUŢĂ : Ascultă, călăule... ţie nu ţi-e frică de moarte ? Că-i eşti mereu în preajmă.

PINTILIE : Da, dar de partea cealaltă. Hi, hi, hi !

MIRUŢĂ : Eu am avut aşa, o presimţire. Prea a venit porunca din senin : „du-te cu solie la Cameniţa" — îmi zice boierul. Mă duc, îi răspund, da-i grabă mare ? „Eşti în slujba domniei, băiete ! Moldova are trebuinţă ! Dau tătarii peste noi şi nu răzbatem singuri". Şi cînd aud „Moldova are trebuinţă", uite-aşa, mi se-ncleştează fălcile, sar în apă, sar în foc... Asta mi-a rămas de la răposatul taică-meu. Dumnezeu să-l ierte. Şi de la bunică-meu.

IORDACHE *(cherchelit)* : Şi de la tot neamul, amin. Hai să bem fraţilor, să bem şi să ne veselim, că după vînzoleala guzganilor, asta-i ciumă mai aprigă decît toate... Cine ştie care-i mîine în cotigarul cioclilor... hodoronc... Ţeapăn şi vînăt. *(Cîntă.)* Piţigoi, piţigoi, vino şi la noi... Piţigoi, piţigoi... Ce, mă, nu-l ştiţi nici pe-ăsta ? *(Bea.)* Muşteriilor mei le împlinesc dorinţa de pe urmă. Care vi-s poftele, onoraţi meseni ? Aud ?

MIRUŢĂ : Am... am de dus solie. Cartea de la Cameniţa... Să ştiu c-ajung în dinţi cu ea şi... Scrum pămîntul ca o cîrtiţă şi-mi fac loc pe dedesubt... Ţara aşteaptă. Ţara...

IORDACHE : Eşti cam nătăfleaţă, băiete.

MIRUŢĂ *(încearcă să se ridice)* : Ce-ai zis ?

OVANES : Hei, lăsaţi, lăsaţi, astea-s vorbe spuse la chef, nu se pun la inimă.

MIRUŢĂ : Întîi solia... şi pe urmă să-mi găsesc mireasa. Poftim, călăule, împlineşte-mi dorinţa. Poţi?

IORDACHE : Cartea i-o poţi zvîrli unui bleg de străjer, s-o repeadă, la domnie, iar jupîniţe... Ehei ! Frunză şi iarbă.

MIRUŢĂ *(strînge sulul de pergament la piept)* : Nici cu cleştele cel înroşit nu mi se ia cartea domnească ! Cît despre jupîniţa Veronica, fă bine şi nu-i clăti numele printre dinţii tăi cei ştirbi, auzi ?

IORDACHE *(ţîfnos)* : Ai gîtul cam subţirel, băiete. Cam firav. Dacă te-aş aburca oleacă pe movila Smarandei, numai un pic, aşa, ai ţiui ca un

lăstun și te-ai lăsa moale la a doua opintire... Tu, cupețoaie, cam ce ți-ai dori? Adică lasă, știu: aba, șiac, brocart... Mamă, ce s-a încălzit. *(Își scoate tunica roșie și, de la cingătoare, juvățul săpunit, așezîndu-l pe masă.)*

OVANES: Nu! Nu! Ia-l de aici! Doamne, ferește-mă, ia-l de aici!

IORDACHE: Da de ce, nu-i soponit bine? *(Rîde.)*

MĂRINA *(aduce cofa plină. Zărește lațul)*: A! *(Se clatină. Iordache o prinde. Femeia își revine)*: Oameni buni... Asta aduce jale în casă. Azvîrliți-l, oameni buni! *(Miruță ia juvățul și-l ascunde sub tunica lui Iordache.)*

IORDACHE: Da știi că ești pieptoasă? Și ai carnea tăricică, taman cum îmi place mai mult. *(Rîde și dă s-o mai pipăie. Femeia se ferește).* Unde ți-e bărbatul, muiere?

MĂRINA: După lemne, la Sinești. Acuș' trebuie să vie.

IORDACHE: Da poate mai întîrzie olecă. *(O trage spre dînsul.)*

MĂRINA: Șăzi cuminte, n-auzi?

IORDACHE: Ia trage și tu un gît din ulcică.

MĂRINA: Astîmpără-te! Curată și cinstită, așa vreau să m-arăt în fața morții.. N-auzi?

IORDACHE: Nu zgîria, mîța dracului!

MIRUȚĂ *(se ridică. E amețit și din pricina loviturii primite, și din pricina băuturii)*: Las-o-n pace!

IORDACHE: Ai căpătat glas, pițigoi de baltă?

MIRUȚĂ *(alb)*: Las-o, că-ți crăp capul.

IORDACHE: Ei, taci! *(Își furișează mîna sub tunică, înșfacă juvățul și, dintr-o mișcare, îl plesnește puternic peste ceafă; Miruță, amețit, cade iar.)*

OVANES: Vai, vai, săracul băiat! Și străjerii, tot în ceafă l-au pocnit.

PINTILIE: Auzi, Iordache?

IORDACHE: N-aud. *(Către Mărina.)* Ce te sperii așa, parcă...

MĂRINA: Vine, el, românul meu. Las-că vine el, nu v-ar fi rușine! Intrați în casă, vă omenesc, și săriți ca tîlharii. *(Plînge).* Vine el omul meu ...

PINTILIE: Iordache, dacă n-auzi, tot una-i... Știi ce meserie am avut la viața mea?

IORDACHE: Pe viața ta nu dau un firfiric bortelit.

PINTILIE : ...azvîrleam cuțitul, la panarame. Nimeresc musca în zbor. Vrei să-ți arăt ?
IORDACHE : Da de ce să-mi arăți ? Te cred pe cuvînt.
PINTILIE : Atunci, ai grijă. Ți s-a lăsat o muscă taman pe gîtlej.
IORDACHE : Muscă ? *(Se pipăie.)* Nu-i nici o muscă. Ai vedenii. *(Mărinei.)* Ce-ar fi să trecem noi olecacă dincolo ?
PINTILIE : Așa-i, cîteodată am vedenii. Uite musca. Uite-o !
IORDACHE : Care muscă mă, damblagitule ? *(Își pipăie gîtul.)*
PINTILIE : Treaba ta dacă n-o simți.
IORDACHE : Lasă șaga și vezi-ți de-ale tale.
PINTILIE : Dacă nu dai pace muierii, m-apuc să-nțep muște.
IORDACHE : Să fii sănătos.
PINTILIE : Și-ncep cu aia de sub bărbie.
IORDACHE : Zău, mă ? *(Dă să se apropie.)*
PINTILIE : Dacă mai faci un pas, azvîrl.
OVANES : Vai, vai, asta-i noapte blestemată ! Dacă scap, dau un sfert din avere calicilor. Ce sfert, jumătate ! *(Cei doi slujitori se apropie, cu lădița).* Nu acuma, mă ! La loc ! *(Slujitorii se retrag.)*
MĂRINA : Las-că se-ntoarce el românul meu. Răstoarnă carul dintr-o opintire. Dintr-un pumn, treci prin perete. Nu v-ar fi rușine ! Hal de români !
IORDACHE *(zîmbește strîmb. Ia o ulcică și i-o arată cerșetorului) :* Nu bei ?
PINTILIE : Nț. Rămîn treaz.
IORDACHE : Ce zici, mai dăm noi ochii ?
PINTILIE : Vedem atunci.
IORDACHE *(Mărinei) :* Ia lipsești de-aici, muiere ! Îți amesteci țîțele printre ulcele și bagi lumea în păcate !
MĂRINA : Așa, așa, acum dați-mă afară din casa mea ! Frumos vă șade ! *(Se aud bătăi în ușă.)* Iaca, bărbatu-meu. Acuma să te văd, haidamacule ! Acuma să-ți arăți vitejia !
MEHMET *(intră, ud și rebegit) :* Ghiaurii petrec ?
IORDACHE *(sare în sus) :* O ulcicuță, luminăția-voastră.

MEHMET : Şi muierea, de ce-i despletită ? Băiatul de ce zace ?

IORDACHE : Muierea, ca muierea. S-o speriat de ciumă. Iar băiatul, s-o întrecut cu măsura și-o uitat numărul ulcelelor.

MEHMET : Știi ? Am fost la movila Smarandei.

IORDACHE : Nu v-am văzut, luminăția-voastră. Așa, fără oșteni, cum era să vă văd ? V-aș fi făcut loc în față, ori, dacă vroiați, chiar sus, pe podișcă.

MEHMET : Rușine, omori oamenii parcă tai bostani.

IORDACHE : D-apoi dă, dac-aș fi știut că-i luminăția voastră de față, o mai lungeam, o mai înfloream, așa...

MEHMET : Ce-i cu Tănasie acela ?

IORDACHE : Tîlhar. Domnul să-l odihnească. Tîlhar la drumul mare.

MEHMET : Moartea are dichisul ei, călăule.

IORDACHE : Așa-i cum spuneți.

MEHMET : Călăul domniei umblă fără botine ?

IORDACHE : Ăăăă... Acu' le-am scos. Știți, căldură mare.

MEHMET : Tu, cine ești ?

OVANES *(sare în picioare)* : Ioana Ovanes, cupeț armean ot Podu-Vechi. Luminăția-voastră, puneți o vorbă pe lîngă străji, să ne slobodă intrarea în tîrg.

MEHMET *(se ridică)* : Prea-luminata Poartă... Ridică-te, ghiaure, cînd auzi vorbele astea ! *(Iordache se ridică. Îl înțeapă cuiele din botine.)* Prea-luminata Poartă... Tu, cerșetorule, de ce nu te ridici ?

PINTILIE : Sînt bicisnic, luminăția-voastră. Nu mă țin picioarele.

MEHMET : Prea-luminata Poartă nu se amestecă în treburile domniei. Prea-luminata Poartă vrea credință și bir. Atît. Stați jos.

IORDACHE : Intrați în tîrg ? E ciumă, luminăția-voastră.

MEHMET : Ei și ce ? Petrecere frumoasă. *(Iese.)*

PINTILIE : Uite, vezi de asta-mi place mie turcul : vine și pleacă. Turcul nu rămîne.

IORDACHE *(cade pe laviță)* : Uhhh... Mi-a tăiat tot cheful.

MĂRINA *(așază o cîrpă cu oțet pe fruntea lui Miruță)* : Ce i-ați făcut ? L-ați omorît cu zile.

OVANES : Nu mai îndur. Nu mai pot. Cît o fi ciuma de ciumă, mi se taie răsuflarea, știind că marfa zace-n uliță. În ploaie, oameni buni.

IORDACHE : Ei, taci ! *(Bea.)*

MIRUȚĂ *(își revine)* : Ce-i ? Tot aici-s ?

IORDACHE : Te-ai visat la Stambul ?

MIRUȚĂ : Nu ! Nu se poate ! Nu se mai poate ! *(Se ridică.)* Am solic grabnică !

IORDACHE *(se strîmbă)* : Moldova are trebuință !

MIRUȚĂ : Ridică-te-n picioare, mă, cînd vorbești de Moldova !

IORDACHE : D-apoi cum nu ! Abia m-am așezat.

MIRUȚĂ : Și din mormînt să te ridici cînd îi auzi de Moldova !

IORDACHE : De-acolo, cu plăcere.

MIRUȚĂ : Între noi și tîrgul Eșilor e-un blestemat de zid. Atîta : un zid. *(Bate cu pumnii în perete. Într-un loc, sună a gol.)* Ei, jupîniță, ce-i aici ?

MĂRINA : O ușă. Zidită de bărbatu-meu. La moartea mamii, am împărțit casa în două.

MIRUȚĂ : Zidu-i gros ?

MĂRINA : Un lat de piatră.

MIRUȚĂ : Auzi ? Auziți ? Un lat de piatră. Și treci dincolo.

IORDACHE : Taci, că ăsta nu-i chiar prost.

MIRUȚĂ *(nu ia seama)* : Un lat de piatră. Sîntem trei bărbați. În jumătate de ceas, îl dăm gata. Și rămîne caraula cu buza umflată !

OVANES : La de-astea nu mă pricep... dar dacă-i nevoie...

PINTILIE : Ca omida. Întîi frunza de sub tine... apoi cealaltă... Încetul, cu răbdare.

MIRUȚĂ : Auuu. Ceafa ! Iar mi s-a făcut negru înaintea ochilor *(Îngenunchează.)*

IORDACHE *(se instalează la masă)* : Dați-i drumul, flăcăi. *(Bea.)* Hai !

PINTILIE : Nu-ncepi tu ?

IORDACHE *(se îneacă)* : Adică eu ?

PINTILIE : Nu-i altul mai zdravăn. Fă berbece din laviță și sparge gaura de-nceput.

IORDACHE : Și de cînd îmi poruncești tu mie, mă, pedepsitule ?

PINTILIE : Auzi ? Chiar mă întrebam cum de rabzi să ți se plimbe ditamai muscoiul pe gîtlej.
IORDACHE *(se pipăie)* : Care muscă, măăă...
PINTILIE *(scoate cuțitul)* : Eu o văd.
IORDACHE *(după o pauză)* : Tu... chiar știi s-azvîrli cuțitoaia ?
PINTILIE : Vrei să vezi ?
IORDACHE : Ia arată-mi. *(Deschide fereastra.)* Vezi plopul de-afară ?
PINTILIE : Parcă s-ar zări.
IORDACHE : Vezi și crengile în cruce ?
PINTILIE : Ihîm.
IORDACHE : Na, arată-ți meșteșugul.
PINTILIE : Iaca. *(Azvîrle.)*
IORDACHE : Fiuuu... chiar că omori musca ! Hă, hă ! Chiar că ești meșter, mă, Pintilie Fulgeratu ! Meșter mare ! Da ia fă-ți tu rugăciunea. Hai, repede.
PINTILIE : Nu te mai gîdilă musca pe gîtlej ?
IORDACHE : Ba mă gîdilă, măăă... Mă gîdilă tareee... Și n-are cine să mă scarpine... A-ncercat un calic, unul Pintilie Fulgeratu, da' acu' a rămas fără cuțitoaie, săracul, și eu nescărpinat. Vezi tu lăboaiele astea ? *(Îi arată palmele.)* N-au mai cuprins un gîtlej de cînd cu hainia fraților Buta.
OVANES : Cinstite călău, belelele curg și așa, nu mai intra în păcat cu un amărît de calic...
IORDACHE : Vezi-ți de postavurile tale ! Marș la loc !
MIRUȚA *(cu glas stins)*: Lasă-l pe calic. N-auzi ? *(Dă să se ridice ; amețește și, iarăși, cade pe laviță.)*
IORDACHE : Iraaa, ce voinici ! Hă, hă ! Nici nu i-am întors privirea, și-a căzut grămadă ! *(Către Pintilie.)* Și-acuma, între noi, damblagitule ! Dacă te-aș ușura de zile, ți-aș face un bine. Așa că am să te las să mai țopăi de ici-colo... olecuță mai împodobit, să se sperie tîrgoveții și să te miluiască mai abitir. Am să-ți crestez nasul — cum i l-am crestat marelui spătar. Ți-oi desprinde urechile, să clămpănească așa, ca fluturii cei de curechi. Iar limba ta cea spurcată, am s-o-nțep pînă s-o fac strecurătoare. Gata, mă, te-ai rugat ?
PINTILIE : Gata, m-am rugat. M-am rugat să-ți dea Dumnezeu minte. Poate, cine știe, de data asta m-ascultă.

IORDACHE: Iote-l, mă, face pe voinicosul şi fără cuţitoaie!

PINTILIE: De ce fără? Doar mai am una. *(Scoate al doilea cuţit şi-i abureşte lama.)* Treci şi sparge zidul. S-aude? Că iar ţi s-a aşezat muscoiul în crucea gîtlejului. *(Cu privirea tîmpă, Iordache înşfacă laviţa şi o cumpăneşte.)*

ENVER *(de afară)*: La vamă, bineee... *(Pauză. Nu-i răspunde nimeni.)* Ehei, la Vamă, bineee... Ăştia beţi turtă. Cînd nu ciumă, beţi de bucurie, cînd ciumă, beţi de supărare. *(Strigă.)* La Vamă, binee! *(Nici un răspuns.)*

LUMINA

SCENA A III-a

De cealaltă parte a zidului, în casa Aniţei Ciuculeasă.

ANIŢA *(aşază pe masă un clondir)*: Aista, cinstiţi musafiri, îi rachiu de la Şipote. Jumate din zarzăre, jumate din perje goldane. Dincoace *(aşază alt clondir)* rachiu de tescovină. Iaca şi ulcele.

BUHĂESCU: Ia-le... ia-le de-aici!

ANIŢA: Iraaa, cinstite boier, că doar nu s-o ascuns ciuma sub toartă!

BUHĂESCU: De unde ştii? Cine a văzut-o la chip?

ROJNIŢĂ: Nimeni, n-are chip. Scheletul şi coasa — astea-s sperietori. Moartea-i ca un abur. Ori ca un gînd.

BUHĂESCU: Iote-l cum vorbeşte ca din carte!

ROJNIŢĂ: Apoi, chiar din carte-s. *(Arată bocceaua.)*

ANIŢA *(către Rojniţă)*: Auzi, tipograful? O trebuit să vină ciuma ca să-mi calci pragul.

ROJNIŢĂ *(preocupat)*: Ce? Da.

ANIŢA: Tare vă mai ţineţi cu nasul pe sus, voi, ăştia de la tiparniţă!

ROJNIŢĂ *(preocupat)*: Da' de unde!

ANIŢA: De şapte ori am trecut pe lîngă tine şi nici bună ziua n-ai catadixit să...

ROJNIŢĂ: Să ştii că multă lume spune...

ANIȚA : Ia arată-mi și mie o buche. *(Se apropie ; Rojniță se ferește.)* Asta, ce-i ?

ROJNIȚĂ : Az.

ANIȚA : Și asta, tot ?

ROJNIȚĂ : Tot.

ANIȚA : Voi, ăștia de la Trei Ierarhi, în afară de bucoavne, nimic ? Vă-ngropați ochii în catastife și gata !

ROJNIȚĂ : D-apoi, dă !

BUHĂESCU : Ce flenduri împuțite cari cu tine ? Ia azvîrle-le pe fereastră ! Hai, repede, repede !

ROJNIȚĂ : Astîmpără-te boier 'mneatale. Astea-s file. Mîine trebuie s-ajungă la tiparniță. S-au citit rînd cu rînd și s-au mai aflat nouă greșale. Dacă n-ajuns la vreme, începe tiparul și iese ceaslovul cu nouă greșale. Rușinea pămîntului !

BUHĂESCU : Iaca, na ! Ciuma-i deasupra noastră și noi n-om mai putea de niște greșale în slova cu cerdace !

ROJNIȚĂ : Tocmai fiindcă-i ciuma preste noi. Cînd nu-i ciumă, e pîrjolul. Și cînd nu-i pîrjol, vin podghiazurile. Și cînd nu-s podghiazuri, vine turcul. Trec toate — și viețile noastre cinstite boier — da slova rămîne. Și dacă noi am trăit curat, apoi se cuvine să rămînă și slova curată. Fără greșale. Că cei dinaintea noastră, tot așa ne-au lăsat, cărțile. Cu slova ca lacrima.

ANIȚA *(către Rojniță)* : Da gustă și matale o-nghițitură. Poate-i vedea și dincolo de ceasloave... Că pe lume mai sînt și altele... mai sînt și muieri... unele or fi oftînd și după dumnealui, Rojniță... iar dumnealui, nu vede, n-aude.

ROJNIȚĂ : Drept să-ți spun, n-am ochi și pentru...

BUHĂESCU : Ia dă-mi clondirul... Nu, stai... stai acolo, nu te-nghesui în mine... Așa... *(Își toarnă direct, fără a folosi ulcica.)* Ahhh... Bun rachiu, muiere, buuuun !... Îl știți pe starostele cioclilor? Ăla cît prăjina. Mă-ntreb pe care dintre noi o să-l aburce mîine-poimîine în cotigarul cu ciumați... N-ai usturoi, muiere ?

ANIȚA : Nu s-o făcut anul ăsta. Parcă matale nu știi ? O ajuns și doi lei funia !

BUHĂESCU : Rău, tare rău ! Viețile noastre-s în mîna Celui de Sus. Amin.

ANIȚA : Răposatul tata, cînd o simțit că-și dă duhul, o rîs și mi-o zis : Aniță, adă niște clondire, ceva ridichi de lună, o sălățică și-un copan rumenit. Poate acolo unde mă duc îi împăcare, poate nu-i durere, poate nu-i nimic. Poate nu-i decît o risipire în cele patru vînturi. Țara mi-am slujit-o, ranele mi-s adînci, sufletul împăcat ; așa cum spune datina, hai să ne veselim. Ș-o băut răchie și-o mîncat ridichi ... și pe urmă, s-o stins.

BUHĂESCU : Ia nu mai vorbi de moarte ! Și dă-te mai încolo. Puah ! Ce-i zăpușeala asta ?

ANIȚA : Mai bine ciocniți. Rachiul îl țineam pentru Anul nou. Cine-l ajunge, să verse un strop și pentru sufletul celor duși.

ROJNIȚĂ : La ciuma cealaltă ... parcă văd ... Bahluiul era negru de hoituri.

BUHĂESCU : Eu nu zic să nu ne veselim. Da mai întîi, nu-i așa, se cuvine să ne smerim. *(Către Rojniță.)* Ia citește, mă, ceva din ceasloavele tale. *(Rojniță desface bocceaua.)* Umblă-ncet, umblă-ncet că se iscă colb. Phui ! Dacă sămînța ciumei vine prin văzduh ? Phiii ... tare-i greu de răsuflat în casa asta ! Gospodină, deschide fereastra. Ba nu ! N-o deschide. Las-o-nchisă.

ROJNIȚĂ : Cam ce-ai vrea să-ți citesc ?

BUHĂESCU : Ce-ți vine la îndemînă.

ROJNIȚĂ : Ascultă. *(Citește.)* „O pricină minunată, de-nceput, din lumea toată, de-nceput și din vecie, precum la carte se scrie. Cuvîntul cel tipărit, acum s-a adeverit. Cum că iaste o lume înșelătoare și foarte amăgitoare. Înșală și amăgește și pe toți îi prislăvește : pre domni și pre împărați mari și pre cei ce sînt mai tari și vorbesc de avuție și se țin în semeție. Ca și cînd n-ar fi o moarte și-ntru ea se lasă toate ...".

BUHĂESCU : Ce amestec are, mă, moartea cu avuția?

ROJNIȚĂ : Păi, tocmai asta-i, că nu s-amestecă.

BUHĂESCU : Ia mai citește. Citește, că trece vremea.

ROJNIȚĂ *(citește)* : „Bunu lucru iaste și foarte bunu a se îndeletnici cinevași întru cetirea cărților, pentru că acesta este mijlocul celu întăiu prin care omul se cunoaște și năravurile își îndreptează" ... aici-i una din greșale : *d* în loc de *t*— „îndrepdează !". Ce-or zice cei de după noi, n-or crede că stîlceam limba cea strămoșească ?

BUHĂESCU: Care-i greşala, mă? Ia s-o văd. *(Rojniță îi întinde foaia.)*
ROJNIȚĂ: O ții pe dos, luminăția-ta.
BUHĂESCU: *(întoarce fila, apoi aruncă):* Ptiu! Şi doar am zis că n-ating nimica! Muiere! Ia toarnă-mi nişte rachiu pe mîini. Aşa...
ANIȚA: Mai bine-l beți.
BUHĂESCU: Iaca, na, îl beau. *(Bea.)*
ANIȚA: Eiii...
ROJNIȚĂ: Ce-i?
ANIȚA: Acum s-ar cuveni să fie nişte lăutari. Să tropoțîm o sîrbă... Să simt o mînă de bărbat, aşa cum scrie la carte ținîndu-mă de mijloc. Că mîine, cine ştie...
BUHĂESCU: N-ai bărbat?
ANIȚA *(oftînd):* Se fac şase ani de cînd s-o sfîrşit, bătîndu-se cu tătarul, în mlaştina Jijiei. Nici trupul nu i l-am găsit: l-or supt mîlurile. Ori, poate, n-a pierit. Poate-i în robie. Poate se-ntoarce.
ROJNIȚĂ: Şi tu... de şase ani...
ANIȚA: Iac-aşa, tipografule. De şase ani. Din care scad trei. Trei ani în care am oftat după tine. Şi tu, tămîie! Noroc de ciumă!
ROJNIȚĂ: De ce noroc?
ANIȚA: Peste tîrg o pogorît jale, iar mie mi-a adus bucurie. Nu mai credeam c-o să ai vreodată ochi şi pentru Anița.
ROJNIȚĂ: Adică... stăi aşa, femeie. Am intrat aici de ploaie. Nici nu ştiam că tu...
ANIȚA *(alb):* De ploaie?
ROJNIȚĂ: Zău.
ANIȚA: Şi-adică habar n-ai... Că eu, de trei ani mă-nvîrt pe lîngă tiparniță? *(Izbucneşte.)* Ştiu deosebi şi mirosul cernelii negre, de cea roşie... De-atîtea ori mi-ai zîmbit... Şi-n Duminica Floriilor, şi-n a cincea zi de mai, şi lunea trecută...
ROJNIȚĂ: Aşa mi-e felul şi firea — zîmbăreț. Zău, Aniță, toate-s închipuiri.
ANIȚA: Închipuiri... Am îmbătrînit rău, aşa-i?
ROJNIȚĂ: Drept să spun, nu prea.
ANIȚA: Cine să se mai uite la o vădană, aşa-i?
ROJNIȚĂ: Nu că... Da eu, ştii... Mai mult cu slovele...

ANIȚA *(către Buhăescu)*: Chiar așa-s de slută, boierule?

BUHAESCU: He, he! Tu și slută!

ANIȚA: De șase ani, n-am mai simțit, de-aproape, răsuflare de bărbat.

BUHAESCU: Vorba ta — mîine, cine știe. Ciumă.

ANIȚA: Așa-i boierule. *(Cu năduf.)* Ciumă.

BUHAESCU: Ia vino tu mai încoace. *(Anița, cercetînd reacția lui Rojniță, se apropie. Rojniță își îngroapă privirea într-un ceaslov.)* Adică nu. Piei, satană! Nu mă atinge!

ANIȚA: Nu ți-aș plăcea, boierule?

BUHAESCU: Nu că nu, dar... Phiii! Știi că ai pielița ca laptele?

ANIȚA: Știu, boierule. Mi-o vede numai oglinda. De șase anișori. *(Îi dă o ulcică.)* Ia mai gustă niște răchie. *(Tot timpul, va urmări reacția lui Rojniță).*

BUHAESCU: În sănătatea ta! *(Bea.)* Toate ți se iartă cînd moartea-i la nas. *(Întinde mîna, apoi, ca fript, și-o trage.)* Hai... Adică nu, stai... Mmmm... Ce-aș mai... La urma urmei... Vino... Nu! Nu! Stai acolo! Ba nu. Ba da. Ihhh. *(Își acoperă ochii.)* Piei, satană! Piei, că-ți simt ciuma-n răsuflare. Lipsești!

ANIȚA: La dracu, toate-s pe dos! *(Trîntește ulcica și iese.)*

BUHAESCU *(către Rojniță)*: Ce moșmondești acolo?

ROJNIȚA: E-un ceaslov vechi. Citesc pe margini. Felurite însemnări.

BUHAESCU: Zi cu glas tare. Dacă-i larmă, trece spaima. Și-s numai sudoare. Și-i greu de răsuflat.

ROJNIȚĂ *(silabisește)*: „Să se știe cînd au răposat tata. L-a lovit turcul în piept și-a trecut cu calul peste el. Tata era singur, turcii erau trei. Și s-a tîrît pînă-n vîrful dealului și-a aprins focul de primejdie. Asta s-a-ntîmplat duminică sara, la luna lui octomvrie 31 și au zăcut pînă sîmbătă la săptămînă, iar sîmbătă la prînz i-au ieșit sufletul, în noiemvrie 6, leat 1682. Și-am scris eu, Neculai sin Dragomir, răposatul".

BUHAESCU: Ce trăsnăi citești acolo, mă? Cum vine asta? Răposatul a scris?

ROJNIȚĂ: Sin Dragomir. Fiul.

BUHĂESCU : Cată altceva. Să nu se pomenească de moarte.

ROJNIŢĂ *(silabiseşte)* : „Cînd a fost de-a năvălit tătarul, frăţîne-meu Simion le-a tăiat calea pe şesul Bahluiului şi i-a ţinut în loc pînă la asfinţit după care tătarul s-a întors lăsînd cai şi arme şi morţi şi pe Simion străpuns fie-i numele în veci pomenit şi lăudat".

BUHĂESCU : Altceva, mă, altceva.

ROJNIŢĂ *(silabiseşte)* : „Să se ştie că la veleatul 7148 a fost stea cu coadă. Apoi vara a fost boala vacilor cea rea, apoi la anul au murit stupii, dintr-o sută au rămas unul, apoi au venit lăcustele vara şi au fost cinci ani la rînd lăcuste...".

BUHĂESCU : Altceva, mă, lasă nenorocirile şi morţile şi lăcustele !

ROJNIŢĂ *(silabiseşte)* : „Bine-i să se ştie că moşul nostru Timotei Cucui avea ani şaptezeci şi unul cînd a pus capcană lîngă fîntîna seacă, de-au căzut duşmanii în ţepuşe cu cai cu tot şi-au rămas..."

BUHĂESCU : Nu mai citi, că doar peste năpaste dai... Ia o ulcică de rachiu şi taci. Stai acolo, mă, că-ţi torn eu. Toată seara te-i înghesuit în mine. Ce, nu-ţi ajunge pămîntul ? Nu-ţi ajunge văzduhul ?

ROJNIŢĂ : Apoi văd că dumitale nu-ţi mai ajunge !

BUHĂESCU : Poate-ţi cîrpesc o pereche de palme !

ROJNIŢĂ : Da să ai grijă, că ciuma se lipeşte. Se lipeşte şi se lăţeşte.

BUHĂESCU *(îşi priveşte mîinile)* : Ai vrea tu să-ţi slobod o leapşă, aşa-i ? Neee, puişorule, nu te ating ! N-am atins pe nimeni, din tîrg şi pînă aici. N-am băut strop de apă. Cînd am trecut peste Podul cu mortăciuni, mi-am ţinut răsuflarea. Nu mi-am pupat nevasta şi nici feciorii. Ai văzut, nici pe muierea asta n-am atins-o, deşi... of ! Cu ciuma, nu-i de şagă. *(Doi şobolani se vînzolesc sub masă.)* Pici, drace ! Ptiu, ptiu, ptiu ! Or ieşit guzganii la lumină, semnul cel mai rău dintre toate semnele cele rele.

ROJNIŢĂ : Să-ţi mai citesc ?

BUHĂESCU : Mi-ajunge... Sssst ! Ia taci ! Parcă-parcă se-aud nişte izbituri.

ROJNIŢĂ *(lipeşte urechea de zid)* : Cineva sparge zidul.

BUHĂESCU : Bravo lor, mă ! Ia punc mîna și-i ajută. Ăștia-s oameni cu glagorie, mă ! Facem o bortă în zid și-am scăpat. Muiere ! Ei, nu s-aude ? Uhhh ... Ceva m-apasă în crucea pieptului.

ANIȚA *(apare în prag, plînsă)* : Ce-i ?

BUHĂESCU : Lasă boceala.

ANIȚA : *(printre sughițuri)* : După șase ani ... Așa rușine ...

BUHĂESCU : Să știi că dacă ... trece ciuma ...

ANIȚA : Dacă trece ciuma, nu mă uit la un bălos ca tine de-aș ști că mai aștept încă zece ani. Ce-ai dorit ?

BUHĂESCU : N-ai ceva de săpat ?

ANIȚA : Gata, îți sapi groapa ? Ți-aduc cu bucurie.

BUHĂESCU : Stai așa, femeie, n-avea tu grijă de groapa mea. N-auzi bufniturile în zid ? Să-i ajutăm din partea asta.

ANIȚA : Așa, așa, acuma dărîmați-mi și casa ! *(Iese).*

ROJNIȚĂ : Eu ... Aș vrea să ... Nu că n-ai fi muiere arătoasă și ... Ca să zic așa ... Aniță, eu nu-s deprins ... Știi, mai mult cu slovele și ... Să nu-ți fie cu supărare, dar ... Eu, cu muierile ...

ANIȚA : Tu, cu muierile ! Halal !

BUHĂESCU : Ia lăsați ciripitul ! S-a-ntunecat de-a binelea ...

ROJNIȚĂ : Într-un ceas-două, domnia va slobozi intrările. Ori se va arăta că a fost o spaimă, ori că boala s-a cuibărit pe-o singură uliță — și-atunci o închide pe aceea — ori că-i în tot tîrgul, iar lumea s-o bejeni prin sate și pustii ...

BUHĂESCU : Dacă vrei să rabzi încă un ceas, treaba ta. Eu unul, mă strecor prin spărtură și nu mă opresc pînă dincolo de codrul Gurandei. *(Strigă.)* Hei, femeie, n-auzi ? *(Bufnituri în zid. Cad pietre.)* Stai, nu mai trebuie ! *(Își vîră capul prin spărtura zidului.)* A ! Aoleu ! Vai de păcatele mele ! *(Se ține de nas.)* Nu-ș' cine m-a pocnit peste nas. *(Către Rojniță.)* Stai la locul tău, cu tot cu terfeloage, ai să treci cînd îți vine rîndul... Nu te băga în mine, mă ! *(Prin spărtura zidului apare capul Ioanei Ovanes.)* Iote-o pe neguțătoreasă. Ce-ai avut cu nasul meu ?

OVANES : Iertare, boierule, credeam că-i un guzgan. *(Își face loc.)*

BUHĂESCU : Încolo-i ciuma.

OVANES : Şi-agoniseala mea. Toată.

BUHĂESCU : Pfuuuu, ce ţuică tare ! Mă ia cu fierbinţeală. Care mai e de trecut ?

OVANES : Mai e, mai e. *(Îl trage de mîini pe Miruţă. Flăcăul e legat la cap c-un ştergar. Apoi intră cei doi slujitori.)*

BUHĂESCU : Ce-i cu ăsta ? E mort ? E bolnav ? Aţi căpiat ? Băgaţi morţii în Eşi ?

OVANES : Nuuu... o pocnitură în ceafă. Atîta.

BUHĂESCU : De unde să ştiu eu că-i vorba de-o pocnitură ? Dacă-ntr-însul se-nvîrte ciuma ? Ai ? Phiii, şi ce căldură ! Ce apăsare în coşul pieptului ! De-atîta răchie, văd roşu înaintea ochilor. Şi m-a prins şi-o durere de cap... Ce putoare vine pe gaură ?

OVANES : Usturoi. De la Pintilie, calicul.

BUHĂESCU : Puneţi mortul mai încolo.

OVANES : Da' nu-i mort, doamne, păzeşte-ne.

BUHĂESCU : Scîrba de muiere a amestecat rachiele. Parcă-mi sar doagele de la cap. Uhhh... *(Se lasă pe laviţă.)*

MĂRINA *(intră prin spărtura zidului)* : Să mă iertaţi, eu n-am ce căuta în tîrg. Numai cîrpa asta cu oţet să i-o pun băietului la tîmplă. *(Îngenunchează.)*

OVANES : L-au pocnit de două ori *(arată ceafa)*, odată straja, odată călăul.

IORDACHE *(strigă prin spărtură)* : Gata, mă, gata ? Că mi-au trecut cuiele din botine prin mădulare !

BUHĂESCU *(dă să se ridice, dar cade iar pe laviţă)*: Stai ! Stai aşa ! E rîndul meu... Stai aşa... *(Nu se poate ridica.)* Uhhh... deschideţi geamurile! Nu-mi ajunge răsuflarea ! Deschideţi ! Ce fel de rachiu a avut în clondire muierea asta afurisită ? *(Lui Ovanes, care se repezise să deschidă fereastra.)* Nu ! Stai ! Las-o. Nu deschideţi. Intră sămînţa ciumei. Ptiu !

MĂRINA *(speriată)* : Boier matale...

BUHĂESCU : Tu, ce mai pofteşti ? Du-te-n pustie. Uhhh !

MĂRINA *(îşi face cruce)* : Boier matale ... ţi-e scuipatul roş.

BUHĂESCU : Roş ? Tu baţi cîmpii. *(Nu-i ajunge aerul.)*

IORDACHE *(intră prin spărtură)*: Ce vă moşmondiţi atîta?

BUHĂESCU *(arată cu degetul)*: Călăul! Na, călăul!

IORDACHE *(rămîne cu ochii aţintiţi asupra mîinii lui Buhăescu)*: Ia... stai aşa... *(Înşfacă o ulcică de rachiu, o soarbe, apoi îşi scuipă în sîn.)*

BUHĂESCU *(gîfîit)*: Ce-ai văzut?

IORDACHE: Bună seara, sfîntă ciumă.

BUHĂESCU *(privindu-şi mîna)*: Neagră! S-a înnegrit. Mîna mea. Şi văzduhul... Arde... Mi-e frig... Oameni buni, friiig... friiig...

IORDACHE: Parcă vroiai să ieşi.

BUHĂESCU: Aşa-i. Mă înnegresc. Poate rachiul... Uhhh... *(Se vîră prin spărtură şi se înţepeneşte acolo.)*

IORDACHE *(îl împinge cu piciorul; Buhăescu cade dincolo)*: De ce ţi-e frică, nu scapi.

ROJNIŢĂ: Dumnezeu să-l ierte.

PINTILIE *(intră prin spărtura zidului)*: Fiuuu... Hîrca o-nceput să-şi învîrtă coasa... Cu cît ne mistuim mai repede, cu-atît mai bine.

ROJNIŢĂ *(vrînd să treacă prin spărtură, o roagă pe Mărina să-i ţină bocceaua)*: Rămîneţi cu bine, oameni buni. Cine ştie dacă ne-om mai vedea în veci...

IORDACHE *(îl apucă de păr)*: Ia stai, cumetre, nu te şupuri aşa! Ce ai în boccea? V-aţi şi apucat de prădat? Hoţia la vreme de ciumă se pedepseşte cu scurtarea capului. Treci înapoi!

ROJNIŢĂ *(scoate cîteva foi din traistă)*: Astea-s file îndreptate, cinstite călău. Am mutat tiparniţa din pricina pîrjolului.

IORDACHE *(se uită ca mîţa în calendar)*: Nu-s nici carte, nici hîrtie. Umblaţi cu tot felul de şmecherii şi de necurăţenii, faceţi pe isteţii şi împuţiţi oraşul. *(Dezleagă bocceaua şi azvîrle foile pe fereastră. Se aude o rafală de vînt.)*

ROJNIŢĂ *(se repede la fereastră)*: Ce-ai făcut?! Călău nenorocit! Asta-i carte despre neamul romînilor! Asta-i cartea străbunilor. *(Se apleacă peste pervaz apoi, cu suprem dispreţ, scuipă vorbele.)* Mă, prostule.

IORDACHE: Cînd o să-mi vină bine, îţi vîr înapoi vorbele pe gît!

ROJNIȚA *(plînge)*: Călău nenorocit! *(Rafală de vînt.)* Minte strînsă-n juvăț! *(Aleargă spre ușă.)* Mă, prostule, mă! *(Dispare.)*

IORDACHE *(strigă în urma lui)*: Mai dăm noi ochii! Vedem noi care-i prostul!... Ahh... Botinele... Cuiele...

ANIȚA *(se strecoară prin spărtura zidului)*: Cu bine.

MĂRINA: Unde te duci, vecină?

ANIȚA: La mlaștina Jijiei. Atîtea gînduri rușinoase mi s-au rotit în minte azi, c-așa îmi trebuie. Dacă m-ajunge coasa, măcar să mă afle lîngă oasele lui Gheorghe al meu. *(Dispare.)*

IORDACHE: Hai, cine intră în tîrg, după mine. Pîș-pîș în umbra zidului, să nu simtă caraula... Aleiiii... Botinele...

OVANES: Dacă scap cu zile, împart averea la calici. Jumătate... ce jumătate, trei sferturi. *(Slujitorii aduc lădița.)* Nu acuma, mă! *(Își face cruce.)* Ajută-mă, doamne. *(Iese.)*

IORDACHE *(către Pintilie)*: Tu nu vii, stîrpitură? *(Iese șchiopătînd.)*

PINTILIE: Du-te, mă, n-avea grija mea. *(Iordache iese. Pintilie se trage lîngă Miruță. Scotocește prin traistă, găsește o pungă.)* Auzi, femeie... Băiatul mi-a azvîrlit o pungă. Acuma, îi la nevoie. Să i-o dai. Cine știe, să n-aibă trebuință. Sara bună. *(Iese.)*

MĂRINA: Flăcăule... Hei, ia trezește-te! *(Îi plimbă cîrpa cu oțet pe sub nas. Miruță deschide ochii.)* Trezește-te că stăm cu mortul alături.

MIRUȚĂ: Tu... tu... Veronică!

MĂRINA: Îmi pare rău, băiete. Sînt Mărina. Mărina Papăjemnă. Ți-e bine?

MIRUȚĂ: Oleacă, ceafa... *(Se caută.)* Pergamentul... solia... unde-i?

MĂRINA: Iacătă-l. *(I-l arată.)*

MIRUȚĂ: Tu... tu ești jupîniță?

MĂRINA: Eu, băiete.

MIRUȚĂ: Ți s-o-ntors bărbatul?

MĂRINA: De unde, de pe ceea lume? O murit 'an, la hotară. În sara asta, l-am pomenit ca să-mi fac curaj.

MIRUȚĂ: Și tu... singură...

MĂRINA: Singură.

MIRUȚĂ: Îi greu?

MĂRINA : Îi greu *(Scoate din sîn o căciulie de usturoi.)* Iaca. Am ținut-o pentru tine.
MIRUȚĂ : Mai ai ?
MĂRINA : Am. Pentru mine, am. S-o mănînci cu tot cu coajă. Poate trece ciuma pe lîngă tine... Nu vrei să-l lași pustiei de tîrg ?
MIRUȚĂ : Cum adică ?
MĂRINA : E plin de tăciuni și-năbușit de ciumă. Mai bine să plecăm undeva, într-un capăt de țară. La o margine de poiană. Știu o muchie de luminiș încolo, către Huși. Bate soarele mereu și caii dracului sînt cît rîndunelele... Păpădia înflorește mare cît tipsia și cerbii îs blînzi... vin și-ți mănîncă din palmă... Parcă mi-e cam sete... De la murături... Și-acolo e o stupină și-i liniște, n-auzi nici țiuitul albinelor. Cînd nu-i vînt, frunza plopului se bate și parcă s-aude ciripit de paseri... Atîta m-am încotoșmănat că... doamne, ce zăpușeală !
MIRUȚĂ : Mărină, tu...
MĂRINA : Hai acolo, băiete, c-o muchie de luminiș unde smeura-i cît pumnul și fragii, de grei ce-s, se-ngroapă în mușchi...
MIRUȚĂ : Vin cu tine, Mărină.
MĂRINA : Bogdaproste, băiete... Și dacă ai să mă cunoști mai bine și ai să ai chef și plăcere, am să-ți fac doi feciori... Să-i înveți să are și să tragă cu arcul... Ce cald ! Ce căldură ! Să-i înveți să trăiască și să moară. Să trăiască în cinste și să moară păzind ce-avem de păzit. Ascunzișurile și luminișurile și tot ce-i curat și liniștit în sfînta Moldovă... Du-te de lîngă mine. Așa. Mai încolo, fiindcă nu-mi ajunge răsuflarea. Acolo să stai... Învață-i să nu se lase uciși de ciumă în tîrgul Eși, că nimic nu-i mai fără rost decît moartea făr-de rost.
MIRUȚĂ : Vin, Mărină. Vin cu tine.
MĂRINA : Om porni în zori. Să se zbicească fața cărărilor și să se strîngă roua.
MIRUȚĂ : În zori.
MĂRINA : Acolo, băiete, smeura-i cît pumnul și fragii... Stai, nu te apropia ! Rămîi acolo ; așa te văd mai bine.

MIRUȚĂ: Vin, Mărină, dimineață...
MĂRINA: Nu vii, băiete. Că tu ești viu și eu îs moartă. Uită-te la mîna mea. *(I-o arată: e neagră.)* Dar spune înainte. Cînd te ascult, parcă se deschid băierile cerului și văd muchia luminișului ... păpădia cît o tipsie... și-aud bătîndu-se frunza plopului ... Amin.

CORTINA

ACTUL II

SCENA I

Sala Sfatului domnesc, adîncită în întuneric. Jilțul din mijloc va fi gol. În celelalte s-au instalat Pintilie Fulgeratu, Ursu Orbul ot Muntenime, Zmaragda Calicioaia, Dumitrașcu Surdu, Toader Ciuntu. O ușă boltită, închisă cu zăvoare, dă către pivnițele vistieriei. O altă ușă, în stînga jilțului central, dă către celelalte încăperi ale caselor domnești.

MIRUȚĂ *(intră, bîjbîind)* : Ei ! Ehei ! E vreun suflet de om ?

TOADER : Nu țipa, oștene ! Avem sfat de taină.

MIRUȚĂ : Da' de ce pe-ntuneric, boieri dumneavoastră ?

TOADER : Fiindcă am avut un vis — se făcea că ciuma venea călare pe fluturele cap de mort. Iar fluturii, oștene, trag la lumină.

MIRUȚĂ : Parcă s-ar simți și-un fel de duhoare...

TOADER : Mestecăm usturoi, oștene. Usturoi din cămara domnească. Vrei ?

MIRUȚĂ : Mulțumesc, am. Boieri dumneavoastră, am adus răspuns de la Camenița.

TOADER : Care-a fost întrebarea ?

MIRUȚĂ : Cartea a fost de taină. Doar o bănuiesc : ajutor să-i îngenunchem pe tătari.

TOADER : Răspunsu-i bun ?

MIRUȚĂ : Nici asta nu prea știu. Pergamentu-i răspecetluit... Da, parcă glasul matale nu l-am mai auzit. S-o primenit Sfatul domnesc ?

TOADER : Toate-s trecătoare și schimbătoare. Ca floarea teiului.

MIRUȚĂ : Eu mi-s Miruță Itigan. Trimis domnesc.

TOADER : Să fii sănătos.

MIRUȚĂ : Cui dau cartea de răspuns ?

TOADER : Drumul a fost greu ?

MIRUȚĂ : Amarnic. Calul a crăpat sub mine. De la Succava în sus, am mers numai în crucea nopții, iar ziua am dormit în clăi. Tot era să mă dibuiască un pîlc — și-am intrat în Siret și-am zăcut un ceas întreg în apă pînă la gît. La Camenița, mi-or furat calul : l-am aflat în tîrgul de vite, la vînzare, și numai scoțînd jungherul l-am spăimîntat pe tîlhar... La încăierare, m-am ales c-o izbitură în ceafă. Și tot așa, și tot așa... Am îmbătrînit cu zece ani, cinstiți boieri.

TOADER : Apropie-te, curtene Itigan. Domnia mea are să-ți răsplătească și credința și ascultarea. În genunchi ! *(Miruță îngenunchează.)* I se hărăzește curteanului Itigan rangul de comis. *(Îl atinge cu cîrja pe umăr.)* Faceți lumină ! *(Pintilie Fulgeratu aprinde făclia. Calicii, cu mutre pline de importanță, mestecă usturoi.)*

MIRUȚĂ *(se freacă la ochi) :* Ce... ce comedie îi asta ? Am vedenii ? Ptiu, ptiu, ptiu ! *(Se ciupește.)* Au ! !

TOADER : Nu-ți place Sfatul domnesc, tinere comis ?

MIRUȚĂ : S-a întors lumea cu dosul în sus !

TOADER : Adicătelea, noi sîntem dosul lumii ? *(Cor de rîsete.)* Cunoaște-i pe boierii din noul Sfat, comise Itigan. Ursu Orbul. *(Ursu se ridică și face o plecăciune.)* Ot Tîrgul de pește. Boier din Făinărie, mai mare peste Podul Gunoaielor. *(Rîsete.)* Boieroaica Zmaragda Calicioaia, vornic preste cei nenăscuți. *(Zmaragda se înclină.)* Dumitrașcu Surdu... *(Țipă.)* Hei, Dumitrașcule ! *(Dumitrașcu se ridică și face o plecăciune.)* Dumnealui, Dumitrașcu Surdu, pîrcălabul pridvoarelor bisericești, mare portar de Mitropolie, păstrător al traistei goale. *(Veselie.)* Dumnealui, Pintilie Fulgeratu. *(Plecăciune.)* Staroste de bîlciuri, maistru de pehlivănii și vistier la punga altora. *(Rîsete.)*

MIRUȚĂ *(recunoscîndu-l pe Pintilie) :* Voi... voi sînteți... Au intrat calicii în casa Voievodului !

TOADER : Și Voievodul a intrat calic aici. Acu' trei ani.

MIRUȚĂ : Rușinea de pe lume !

TOADER : Fiindcă n-avem comănace ? *(Către Pintilie).* Ia fă bine și caută prin cămări ceva comănace ... narghilele ... toiage aurite ... și ce-i

mai găsi. *(Pintilie iese).* Sîntem mai-marii tîrgului, comise. Noi şi ciuma. Domnia s-o tras în pădure la Sineşti. Tîrgoveţii s-au risipit prin sate. Seimenii şi darabanii au şters putina de cu ziuă ... Pînă şi cioclii, cu staroste cu tot, şi-au luat tălpăşiţa.

MIRUŢĂ : Ruşine, calicilor ! Asta se pedepseşte !

TOADER : Da de ce ruşine ? Crezi că Ursu Orbul, căruia i-au luat vederea tătarii, cînd a fost trimis cu solie de pace, nu merită jilţul mai degrabă decît boierul Aristarh Mereacre ? Crezi că Dumitraşcu, ce-a surzit cînd i-a trosnit puşca cea mare lîngă ureche, nu-i mai vrednic şi mai moldovean decît boierul Hristide, telal din Fanar ? Socoţi, că eu, care mi-am pierdut dreapta bătîndu-mă cu turcul şi oprindu-i trecerea spre Eşi, n-am temei să m-aşez în jilţ ? Ori Zmaragda, căreia i s-a scurtat limba fiindcă a adus vestea trădării boierului Miron ? Domnia s-o-ngrijit de trupurile noastre, ne-o amestecat cu cerşetorii tîrgului şi ne-o hotărnicit locuri de case pe Bahlui. Dar de sufletele noastre, cine se îngrijeşte, comise Iţigan ?

MIRUŢĂ : Să vă judece Dumnezeu.

PINTILIE : *(intră, cu un braţ de comănace, anterie şi toiege ; trage după el o narghilea) :* S-or găsit de toate. *(Calicii se împopoţonează, maimuţărindu-se).*

TOADER : Ei ? Aşa mai merge ? *(În loc să tragă din narghilea, suflă prin tub. Apa bolboroseşte.)*

MIRUŢĂ : Aţi călcat rînduielile.

TOADER : Ciuma n-are rînduieli. Încă n-are. Auzi ? Nu vrei să te fac postelnic ? Ori mare spătar ? Că azi îs pus pe fapte bune. *(Se hlizeşte).* Pintilie, dă-i toiag de vornic ot Ţara de Sus. Ori îţi place mai mult Ţara de Jos ? Într-o parte-s codrii cei de brad, dincolo viţă lîngă viţă. *(Pintilie îi întinde un toiag).* Aha, te hotărăşti greu ... Atunci, îţi hărăzim vornicia Ţării de Mijloc.

PINTILIE : Foaie verde şi-un cucui, rangul ăsta încă nu-i. Hi, hi, hi !

TOADER : Îl statornicim. Cu începere de astăzi. Apropie-te, comise, şi îngenunchează. *(Ridică cîrja).*

MIRUȚĂ : Văd c-aveți poftă de joacă.
TOADER : Da ce să facem? Afară-i moarte, tîrgu-i cenușă, ulițele-s pustii. Hai, treci.
MIRUȚĂ : Am treburi grabnice.
TOADER : Pe care lume?
MIRUȚĂ : Caut o fată. Pe lumea asta.
TOADER : Parcă noi, n-am căuta? Ia spuneți, cinstiți boieri, n-ați avea chef de-un trup de fată?
URSU : Eiii ...
DUMITRAȘCU : Aud?
TOADER *(strigă)* : O jupîniță, mă.
DUMITRAȘCU : Ce fel?
TOADER : Vie.
DUMITRAȘCU : Aha. Da, da, da. *(Se așază din nou).*
TOADER : O singură muiere umblă prin tîrg, comise Itigan, și tîrîie o coasă după dînsa ... Hai, treci să-ți dau vornicia.
MIRUȚĂ : Ia mai lăsați-mă cu pehlivăniile astea.
TOADER : Va să zică, tînărul comis Itigan s-a hainit ... I se ia rangul de comis! *(Izbește de trei ori cu cîrja în podea).*
MIRUȚĂ : Țara arde și baba se piaptănă. *(Azvîrle toiagul).*
PRODAN *(intră, purtînd felinar cu lumînare)* : Hiii! *(Rîde).* V-ați boierit, calicilor, v-ați boierit? Ceva băutură, nu-i?
TOADER : Iote *(scoate o butelcă dosită sub jilț).* Ce-am găsit prin cămări. *(I-o întinde).*
PRODAN : Foarte bine, foarte bine, Toadere. Mîncați, prindeți puteri și veseliți-vă, că-n zori vă luați calicii, fiecare din mahalaua voastră, și treceți la cărat morții și la ars bulendrele. Sănătate! *(Bea).*
TOADER : Asta-i treaba cioclilor.
PRODAN : S-au mistuit, cu staroste cu tot.
TOADER : Da-i lucru spurcat, cinstite Prodane. Și primejdios.
PRODAN : Într-o vreme, nu te speria primejdia, cinstite staroste.
TOADER : Eram tînăr și-n putere și-ntreg.
PRODAN : Tîrgul e-n jale.
TOADER : N-avem ce-i face. Este vin. Sînt bucate. Asta-i noaptea noastră. Întindeți masă mare, calici ot tîrgul Eși!

PRODAN : Cumpătare şi măsură, Toadere.
TOADER : Cine-i staroste-n breasla calicilor ?
PRODAN : Iaca, tu. Noi te-am ales, în ceas de linişte şi pace.
TOADER : Aduceţi butelcile.
PRODAN : Asta ţi-e grija de-ntîi ?
TOADER : Nu simţi răsuflarea morţii ?
PRODAN : I-o ştiu. Şi nu mă-nspăimîntă.
TOADER : Pe mine, da. Tot îs numai apă. Dacă-mi las fălcile slobode, o şi iau la clănţănit. Cu ciuma nu-i de joacă, Prodane ! Măcar să ne cherchelim ... Şi n-o să ne mai pese.
PRODAN : De moarte ?
TOADER : Aha.
PRODAN : De moartea ta, n-are decît să nu-ţi pese. Da' moare tîrgul, Toadere ... Şi noi ne veselim.
TOADER : Tîrgul ? O şi-ncremenit.
PRODAN : Bun, prost, îi tîrgul nostru. Dacă-l lăsăm să se împută prea tare, nu se despute în veci. Aştia-s tîrgoveţii noştri : cînd au vrut şi-au putut, ne-au miluit, iar noi le-am promis răsplată în cer. Măcar să le udăm buzele, să le închidem ochii şi să-ncercăm a ostoi boala cea rea. Asta *(arată la Miruţă)*, cine-i şi ce vrea ? *(Toader îi şopteşte la ureche).* Aşaaa ...
MIRUŢĂ : Eşti Prodan Găurice, ajutor de staroste ?
PRODAN : Iaca, eu. *(Către Pintilie.)* Dă-mi un comănac. Şi-un contăş cu samur. *(Se-mbracă.)* Ei? *(Se aşază alături de jilţul din mijloc.)*
MIRUŢĂ : Ai colindat tîrgul, Prodane ?
PRODAN : Dintr-un cap în celălalt. Unde-s tăciuni, încă-i bine. Unde-or rămas case, or rămas şi tîrgoveţi. Mulţi îs ţepeni şi vineţi.
TOADER : Asta... asta ne-aşteptată. Aduceţi vin !
PRODAN : Lăsaţi vinul !
TOADER : Eu mi-s staroste !
PRODAN : Din păcate.
TOADER : Ce-s vorbele astea ?
PRODAN : Te-am supărat vreodată pîn-acum ? Ţi-am ieşit vreodată din poruncă ? Nu, Toadere. Findcă poruncile ţi-erau drepte şi adevărate. Astăzi, cugeţi strîmb.
TOADER : Mi-e frică, măăă ! Tu nu pricepi ?
MIRUŢĂ : Iote ce hărmălaie în casa domnului ! Parcă văd c-o să-ncepeţi cu furtişagurile !

PRODAN : Firul vieţii tîrgului s-a-mpleticit şi-ncîlcit, da inima Eşilor, bate, băiete. Bate ostenit, bate-n spaimă, bate-n durere... şi cîtă vreme aici, în sala Sfatului domnesc, arde o faclă, viaţă înseamnă. Ca aburul înflorit pe oglinda aşezată la gura celui crezut mort... Falnicii şi cinstiţii şi viteiii boieri mari au spălat putina, lăsîndu-şi casele vraişte şi tîrgul în voia sorţii. Tîrgoveţii rămaşi prin mahalale, fac, bieţii, ce pot, da-n sufletele lor, alături de virtute, s-a ghemuit şi teama. Nu te uita la Toader : l-au lăsat puterile. Noi nu ne temem, comise Iţigan. Numai noi : se zice că boala nu ne-atinge. *(Mormăie.)* Se zice. Poate-i chiar aşa : Toader şi Dumitraşcu or mai trecut prin ciumă. De două ori. *(Ridică glasul.)* Şi-avem mintea întreagă, băiete, chiar dacă ni-s beteşugurile urîte... şi-avem mintea limpede, netulburată de ceaţa fricii... şi-avem tărie în suflete băiete, fiindcă moartea adeseori am văzut-o deaproape şi nu ne-nspăimîntă ceea ce-i fără chip... Cît despre furtişaguri, aici vorbeşte gura fără tine. Uite *(îi arată uşa boltită)* poarta vistieriei. Abia s-au strîns pungile pentru mucarer ; aurul stă clădărit pînă-n crucea bolţilor. Cine s-atinge de pungi, îl urc de viu în cotigarul cu ciumaţi. Asta-i liniştea bietei ţări, adunată cu jale, chin şi lacrimi, din Suceava pînă-n Focşani. Nouă ni se cuvin zece galbeni. Atît : zece galbeni. Pe care domnia ni-i sloboade la fiecare sfîrşit de lună. Pomana domnească, pentru mădularele pierdute în războaie. Azi e sorocul pe luna lui iunie. Marele vistiernic Ion Rachiu n-o ieşit din Eşi. Aşa-i ? O trecut pe la voi ?

URSU : Am pus fîrtaţi la fiecare cap de uliţă. Pe la mine, n-a ieşit.

TOADER : Unde-s, mă, butelcile ? Ai ?

ZMARAGDA *(e mută ; face semn că vistiernicul n-a trecut nici prin mahalaua ei).*

PINTILIE : Pe la Vamă, n-a ieşit.

PRODAN *(ţipă)* : Dumitraşcule ! Hei !

DUMITRAŞCU : Aud ?

PRODAN : L-ai văzut ieşind ?

DUMITRAŞCU : Da, da, da. *(Se aşază.)*

PRODAN : Care da, da, mă, ăsta a surzit de tot ! *(Strigă.)* Pe vistiernicul Rachiu, mă !

DUMITRAŞCU : A, nu, nu, nu.

PRODAN *(către Miruţă) :* Vezi ? Trebuie să se-arate. Visticrnicii trag la vistieric. *(Se instalează comod, rezemat de jilţ.)*

MIRUŢĂ : Minciună ! Toate-s minciuni !

TOADER : Mă, ăsta cu caş la gură...

PRODAN *(către Toader) :* Lasă-l... Băiete, ai în faţă Sfatul breslei calicilor din Tîrgul Eşi. Cea mai veche breaslă din Moldova. Ne lipsesc mădulare, da nu minte şi nici vitejie. Cere-ţi iertare pentru vorba necugetată.

MIRUŢĂ : Să cer ? Asta-i meseria voastră. Eu, unul, nu mă pricep.

PRODAN : Încă o dată — roagă-te de iertăciune.

MIRUŢĂ : De la calici ?

PRODAN *(încruntat) :* Treci în mijloc. Ne-ai spus vorbe de ocară.

MIRUŢĂ : Ce mijloc, lasă, lasă.

PRODAN : Măi, piţigoiule, treci în mijloc, să te judece Sfatul breslei. Odată bat din palme şi s-adună calicii frunză şi iarbă. Dacă te dau pe mîna lor, zacuscă ajungi ! *(Pintilie cu un aer absent, scoate cuţitul şi începe să-şi curețe unghiile).* Ia arată-i, Pintilie, cum zboară cuţitoaia ta.

PINTILIE : Nu-i nevoie. Ştie.

MIRUŢĂ *(trece în mijlocul sălii) :* Iaca, trec. Dar eu am să vă judec. Ş-am să v-arăt păcatul ce-l săvîrşiţi. Poate, în ceasul al treisprezecelea, vă căiţi. Am să te întreb mai întîi...

PRODAN : Stai, uşurel, noi judecăm după legile noastre. Cine-l apără ?

PINTILIE : La nevoie, eu.

PRODAN : Tu eşti prea şmecher. Altul... Hei, nu se-aude ?

DUMITRAŞCU : Da, da, da.

PRODAN : Tu, Dumitraşcule ? Foarte bine. Treci în dreapta.

DUMITRAŞCU *(nu înţelege. Pintilie îl dăscăleşte, la ureche) :* Aha, aha. Da, da. da.

MIRUŢĂ : ... am să te întreb mai întîi cum cutezi a te aşeza în jilţul cel mare ? Poate şi vodă Ştefan...

PRODAN : Eşti mai orb decît Ursul Orbul, biv-vel-vornice de Ţara de Mijloc. Nu vezi că-mi zac ciolanele pe podele ? Fiecare dintre ceilalţi me-

rită să stea în jilţul în care se află. Da' scaunul sfinţit de Ştefan, cine să cuteze a-l atinge?

DUMITRAŞCU : Ce zice? *(Pintilie îi explică, la ureche.)* Aha, da, da, da.

PRODAN : Şi-acum, cu te întreb. Ai zvîrlit ocara de minciună asupra cinstitului Sfat al cinstitei bresle a mişeilor ot Eşi. Care-i temeiul?

MIRUŢĂ : Povestea cu galbenii... E-nsăilată cu aţă albă.

DUMITRAŞCU : Cît nalba, da' băiatul are dreptate.

PRODAN : Pintilie, citeşte-i cartea domnească. *(Zmaragda îi întinde o condică.)*

PINTILIE *(citeşte)* : „... Luat-am seama şi pentru neputincioşii ce sînt în acest oraş, carii se numesc breasla calicilor şi socotindu-se că tîrgoveţii aceia, beteğiţi în războaie, nu au putinţa a se hrăni şi învăli din ostenelile lor ca alţi oameni, aflîndu-se în multe neputinţe, stricaţi unii la mînă, alţii la picioare, unii lipsiţi şi de vederea ochilor, fără numai cu totul alt reazim decît mila tîrgoveţilor, le hărăzesc lor cîte zece lei aur în fiecare lună din Vama cea mare ori din visteria domnească".

PRODAN : Vrei să vezi peceţile?

MIRUŢĂ : Mă tem c-am greşit, cinstite staroste. Vin de departe, oboseala mi-a dat harţag.

PRODAN : Cine greşeşte, plăteşte.

DUMITRAŞCU : Se-ncălzeşte, da, da, dacă stă-n butelcă, se-ncălzeşte.

MIRUŢĂ : Cer iertăciune.

DUMITRAŞCU : Plecăciune? Dacă spune, de ce n-o face? Pleacă-te, băiete. *(Pintilie îi explică la ureche.)* Aha, da, da, daa.

PRODAN : Tîrziu cu iertăciunea. Ce pedeapsă îi hărăzeşte Sfatul?

URSU : Scoaterea ochilor.

TOADER CIUNTU : Tăierea mîinii.

ZMARAGDA *(arată, prin semne, tăierea limbii).*

PRODAN : Mulţămesc. Ce spune apărătorul? Hei, Dumitraşcule!

DUMITRAŞCU : Da, da, da.

PRODAN : Atunci, socotind şi cumpănind, Sfatul hotărăşte să-l osîndească pe biv-vel-vornicul Iţigan la greaua pedeapsă de a bea trei butelci una după cealaltă. *(Calicii aprobă zgomotos.)*

DUMITRAŞCU : Aud ? *(Pintilie îi explică.)* Nooo ! Nu se poate ! Patru butelci sînt de toate.

PRODAN : La stăruinţa apărătorului, pedeapsa se micşorează la două butelci pline-ochi.

MIRUŢĂ : Ţara e-n jale, oameni buni, şi vouă vă arde de joacă !

PRODAN : De joacă, ţigane, ai zis bine. *(Suflă în narghilea.)* Hi, hi, hi ! *(Mai suflă.)* Înc-o dată, în viaţa noastră de calici, privim lumea de sus în jos. Într-o vreme mînuiam spada — acuma, împletim coşărci din papură. Cînd beau fără să cer, mi-amintesc de viaţa dintîi. Beteşugul meu şi-al celorlalţi a fost vamă plătită pentru liniştea Moldovei. Şi ca să ştii şi tu ce-i breasla calicilor, o să-ţi cetim cartea dintîi, aceea de la marele Ştefan. Ia citeşte. Pintilie. *(Zmaragda îi întinde condica.)*

PINTILIE *(citeşte)* : „... în zilele blagocestivului Domnului nostru Io Ştefan Voievod cel Drept şi Sfînt..."

PRODAN : Ridicaţi-vă ! *(Calicii se ridică.)*

PINTILIE : „...domn ţării Moldovei..."

PRODAN : Aşezaţi-vă. *(Calicii se aşază.)*

PINTILIE : „...pe vremea arhiepiscopului Kir Teoctist, mitropolitul Sucevei..."

MIRUŢĂ : Dacă nu-i cu supărare, aş mai asculta odată începutul. *(Pintilie cere, din ochi, aprobarea lui Prodan. Acesta încuviinţează.)*

PINTILIE : „... în zilele blagocestivului Domnului nostru, Io Ştefan voievod cel Drept şi Sfînt..."

PRODAN : În picioare ! *(Calicii se ridică.)*

MIRUŢĂ : Aşezaţi-vă. Cartea-i plăsmuită.

TOADER : Ceee ?

PRODAN : Măăăă ! Asta-i necuviinţa necuviinţelor ! Treci la mijloc !

DUMITRAŞCU : Nu-l mai judecaţi ! Nu-s decît patru butelci !

MIRUŢĂ : Ascultă, staroste, cînd şi-a spus Ştefan „Cel Drept şi Sfînt ?"

PRODAN : Aşa-l pomenim noi, fie-i numele lăudat în veci. Mmmmm... *(Calicii se adună asupra foii.)* Ce căutaţi aici, mă, că tot nu ştiţi citi ! *(Calicii se retrag.)* Tu, Pintilie, stai. Nu... crezi că băiatul are... ceva dreptate...

PINTILIE : Are, dar...

PRODAN : Cine a copiat înscrisul ?

PINTILIE : Eu. Era flendurit. Din trei vorbe, se înțelegea una.

PRODAN *(îl ridică de piepții hainei) :* O vorbă de-a marelui Ștefan face cît tîrgul Eși cu calici cu tot. Nemernicule ! Cutezi a-ți amesteca vorbele cu cele ale voievodului ? Rușine !

PINTILIE : Păi nu-i Ștefan cel Drept și Sfînt ? Nu-s vorbele mele, cinstite staroste, cine-i spune altfel ?

PRODAN : Unde cerșești, la Vamă ? De luni, te muți în sat. la Tătărași. Să te miluiască țărăncile cu cîte-un castravete acru și-o plăcintă poale-n brîu de ziua hramului. Să nu mai vezi un galben cît îmi mai face umbră pămîntului ! Ptiu ! Și la Athos îți amestecai condeiul în înscrisurile altora ?

PINTILIE : Apoi... drept să vă spun... acolo chiar că se întîmpla.

PRODAN : Rușine ! Mă lepăd de tine ca de Satana ! Vine un țînc, te prinde cu mîța în traistă și pune toată breasla la îndoială ! Zmaragdă, s-aduci înscrisul cel adevărat !

PINTILIE : Cinstite staroste, n-a fost cu gînd rău...

PRODAN : Degeaba-i gîndul bun, dacă se naște din minciună. Toadere !

TOADER : Ascult. Cît ține ciuma, te-ascult.

PRODAN : Să-l rînduiești la Tătărași.

TOADER : Așa oi face. *(Către Pintilie.)* Are și șmecheria o margine, mă, cînd treci dincolo, ți se-ntoarce împotrivă.

PRODAN *(către Miruță) :* Băiete... *(Smulge condica de la Zmaragda.)* Avem cărți de ființare și scutire de la *(glas de pomelnic)* Ștefan voievod starogo... Bogdan voievod sin Ștefan... Ștefan voievod mladi... Petru voievod... Ștefan voievod Lăcustă...

MIRUȚĂ : Cred, staroste, cred.

PRODAN : Nu minți ? *(Continuă).* De la Alexandru voievod... Bogdan voievod sin Alexandru... Ioan voievod... Pătru voievod...

MIRUȚĂ : Cred, cinstite staroste.

PRODAN *(disperat că, totuși, spusele i-ar putea fi puse la îndoială) :* Ion Iancu voievod... Aron voievod... Eremia Moghilă voievod...

MIRUȚĂ : Cred, Prodane, ajunge.

PRODAN : Simion Moghilă voievod... Costandin voievod sin Eremia...
MIRUȚĂ *(dă să plece).*
PRODAN : Stai ! Stai ! Nu pleca ! De la Ștefan voievod sin Tomșii... Radu voievod sin Mihnea... Alexandru voievod Iliaș...
MIRUȚĂ : Cu tot sufletul te cred, staroste, numai că eu...
PRODAN : Miron Barnovschi voievod... Moise voievod sin Simion... Vasile voievod...
MIRUȚĂ : Eu v-aș ruga să-mi dați drumul ca să...
PRODAN *(sfîrșit) :* Gheorghe Ștefan voievod... *(Către Pintilie.)* Pehlivanule ! Geme pămîntul de înșelăciune, iar tu înșeli și atunci cînd nu-i nevoie ! Boscar de panarame ! Te-am scos din Sfatul breslei ! Rușine.
PINTILIE : Fără vreun gînd rău...
PRODAN : Păi, asta-i. Măcar de-aveai vreun gînd !
MIRUȚĂ : Mîine mă-nsor, cinstiți calici. Nuntă de taină, la Frumoasa. Mă duc să-mi iau mireasa.
PRODAN : Ți-a sărit vreo doagă ? *(Schimbă tonul.)* Auzi, se pare că ai cîte ceva în tărtăcuța ta cea necoaptă... Dacă vreodată, cine știe... Rămîi îngenuncheat în luptă... ori te ceartă domnia cu tăierea vreunui mădular... Ori, ferească Dumnezeu, prăpădești vederea ... ori glasul ... Te primim în breaslă, cu rang în Sfat. În locul lui lapte acru în călimări. *(Arată spre Pintilie.)*
MIRUȚĂ : Vă tare mulțămesc.
PRODAN : Să nu uiți.
MIRUȚĂ : N-am să uit. Cît despre butelcile acelea, poate altă dată.
PRODAN : Ba nu, legea-i lege, pedeapsa-i pedeapsă. Unde-i vinul ? *(Toader găsește butelcile după jiltul lui Dumitrașcu. Le clatină — sînt goale.)* Goale ? *(Țipă.)* Le-ai băut, măi, Setilă ?
DUMITRAȘCU : Da, da, da. *(Rîde.)* Cu Zmaragda.
ZMARAGDA *(protestează prin gesturi).*
PRODAN : Zi-le calici, și pace ... Da' fiecare are povestea lui. Cu sfîrșit amar ... Și să nu uiți că noi avem cărți vechi. Și loc hotărnicit pe Bahlui. Mai avem cărți de la... *(Smulge registrul.)* Ghica voievod sin Vasilie...
MIRUȚĂ : Da, da, bine, bine. *(Dă să iasă.)*
PRODAN : Mă, tu chiar te duci ?

MIRUȚA : Avem înțelegere. M-așteaptă. La ceasul unu de noapte.
DUMITRAȘCU : Toate, da, toate. Poate s-or mai găsi prin cămări. Are domnia butelci !
PRODAN : Băiete, Iașu-i sub ciumă. Nimeni nu-i cu gîndul la mirese și însurători.
MIRUȚA : Așa-i. Da eu mă duc.
PRODAN : Cam pe unde ?
MIRUȚA : Lîngă Tălpălari.
PRODAN : Care cerșești pe-acolo ?
TOADER : Iaca eu.
PRODAN : Ia fînarul și mergi cu băiatul. Ajută-l să-și afle mireasa. Doamne, că mare-i grădina ta ! Toadere, cum te afli cu puterea și curajul ?
TOADER : Mă trimiți cu bună-știință, să dau ochii cu ciuma... Dac-aș spune că nu mă duc ? Că-mi dîrdîie măselele ?
PRODAN : Trimit pe altul.
TOADER : Auzi, știi ce ? Nu... nu mă duc.
PRODAN : Cum crezi.
TOADER : Nu mă duc ! Ba mă duc ! Doamne sfinte, ce-i cu mine ? Parc-am murit de viu ! *(Bea.)* Hai, băiete !
PRODAN : Adu-ți aminte cum l-ai oprit pe turc la Nicolina și-ntoarce-te teafăr, cu băiat cu tot.
TOADER : S-a întîmplat de mult. Prodane, de mult...
PRODAN : Un braț ți-ai pierdut, staroste Toader, nu și sufletul... Află ce-i în tîrg... hotărăște cu ce începi mîine. Bătrînii se jură că ciuma n-atinge breasla calicilor. Iar țara, Toader, țara, mai are odată nevoie de noi. De noi, cei uitați și miluiți cu țîrîita și puși să-mpletească papură și funii de cînepă și papuci din pai de secară. Nimeni nu ne mai știe — să ne afle ! Tîrgul ne-a uitat — să-și amintească.
PINTILIE : Dacă-i nevoie, mă duc eu.
PRODAN : Ia ține-ți gura ! Vrei să-mi intri în voie ? Faci pe viteazul ? N-ai habar nici cum se ține spada în mînă, doar cuțitoaia știi s-azvîrli, la panarame... Ăștia au calicit în lupte, în vreme ce tu ai căzut în cap de pe funie, la bîlci... Iaca, ăsta-i cel mai mare păcat al breslei calicilor : amestecarea. Și pe Toader și pe tine, tîrgovețul te judecă la fel. Viața și averea lui Toader era spada pusă-n slujba țării. Și-a pierdut dreapta,

și-a pierdut viața lui cea adevărată și domnia din Fanar i-a născocit alta. Și nu de uitarea domniei mă tem, Toadere, ci de uitarea ta: nu cumva ți-a intrat tihna și nepăsarea în oase, nu cumva gîndești că marele tău rost în împărăția lumii acesteia este să te ghiftuiești la praznice și să numeri mănunchiurile de papură adusă la împletit? Ai? Aud?

TOADER: Alta era țara pe-atunci, Prodane!...

PRODAN: Minciună! Minciuna minciunilor!! Domnie străină nu înseamnă țară străină! Domnia vine și se duce, Moldova și moldovenii rămîn. Aici, pe glia lor! Chiar de s-or afla printre boierii din Fanar domni luminați și-nsuflețiți de gîndul cel bun, tot ce-i fără de rădăcină, zboară! Mai degrabă, mai tîrziu, zboară! Rămîne sămînța pămîntului și, cînd se ia zăpada, încolțește. S-o păstrăm în suflete curată și zdravănă, Toadere! Dacă-i puternică și sănătoasă, gerul cel mare nici n-o ajunge pînă la miez și nici n-are cum s-o ucidă... De ce te uiți strîmb?

TOADER: Ai și dreptate, mă și judeci strîmb.

PRODAN: Poate am să te rog de iertare.

TOADER: Hai, băiete. *(la felinarul.)*

MIRUȚĂ: V-aș ruga... adică nu...

PRODAN: Spune, hai.

MIRUȚĂ: Solia, staroste. Cartea cea de taină. Mi-e în grijă s-o port la mine, mi-e în grijă s-o las la voi. *(Glas de taină.)* La Camenița, mi s-a șoptit ce răspuns port: ni se dă ajutor să-l batem pe tătar. Ei? Ce zici?

PRODAN: Bun, ajutorul, dar mai bine-i cînd te-ajuți singur. Băiete, tătaru-i îngropat în mîlul Jijiei. Cîtă vreme or ars Eșii, iar lefegiii se risipeau încotro vedeau cu ochii, tîrgoveții or pregătit capcană în mlaștină, la Osoi. Așa-i, Dumitrașcule?

DUMITRAȘCU: Ce?

PRODAN: Cum a fost?

DUMITRAȘCU: Unde?

PRODAN *(țipă)*: La Jijia.

DUMITRAȘCU: Bine, bine, bine. Eu întindeam funiile și p-ormă i-am isprăvit pe cei căzuți de pe cal. *(Gesticulează).* Harști, harști, harști!

PRODAN: Ca-n tinerețe.

DUMITRAŞCU : Noo... fără sînete. N-am avut sînete. Spada, arcul şi jungherul. Atîta.
MIRUŢĂ : Mîine vin alţii.
PRODAN : Vedem atunci.
MIRUŢĂ : N-ai să te superi dacă ţin cartea la mine.
PRODAN : Toadere, să ai grijă.
TOADER : S-nţeles. *(Către Miruţă.)* Ciuma nu te sperie, băiete? Că pe mine, nu mai vorbesc!
MIRUŢĂ : Şi încă cum! Dar nu-i nimic de făcut. Hai.
PRODAN : Dacă ai să vrei vreodată să vezi înscrisurile domneşti... Şi uricele... şi ispisoacele...
MIRUŢĂ : Mulţămesc de poftire. *(Dă să iasă.)*
PRODAN : Stai! Ia căciulia asta de usturoi. *(I-o dă.)*
MIRUŢĂ : Rămîneţi cu bine. *(Iese, precedat de Toader.)*
PRODAN : Dă-i doamne, zile... *(Cugetă cîteva clipe.)* Nu vă poftesc la veselie, calicilor, că-i jale-n ţară cît Ceahlăul. Om fi astăzi boieri mari, da mîne ne-nhămăm la cotigarul cu ciumaţi. Mîncaţi, calicilor, mîncaţi pe-alese, prindeţi putere, ronţăiţi fazani şi hulubi rumeniţi, trăiţi-vă clipa de boierie într-o viaţă de calicie! Luaţi fără să cereţi, calici dumneavoastră! Întîia şi ultima dată! *(Către Pintilie.)* Lapte acru-n călimări. Nu s-aude? Caută bucate şi vin. *(Pintilie iese.)* Să beţi cu măsură şi cumpătare, atît cît să vă aflaţi curajul cel de altădată... Încă două ceasuri şi se crapă de ziuă... Dacă n-am avea şi suflet, asta ar putea fi clipa noastră de mărire : sîntem stăpînii tîrgului şi privim iarăşi viaţa de sus în jos. *(Pintilie aduce vin.)* Să bem, calici ot tîrgul Eşi! Cîte-un pahar. Un singur pahar. Să-l bem şi ca stăpînii tîrgului şi ca slujitorii lui. Înapoia noastră e amărăciune, înainte ciumă, la mijloc un pahar cu lacrimă de Cotnari. Sus ulcelele! Cu jale-n suflet şi tărie-n cuget, ridicaţi cupele, voi, calici din tîrgul Eşi. *(Toţi beau.)*

LUMINA

LA ARLECHIN : Rojniţă, tipograful, aleargă după o filă dusă de vînt. O ajunge din urmă, se aruncă peste ea. O ridică, o cercetează : nu-i fila căutată. Din stînga, apare Aniţa : ţine strîns

la piept cîteva foi mototolite. I le întinde lui Rojniţă. Acesta le examinează: dezamăgire — nici acestea nu-s cele lipsă. Cîteva clipe de tăcere. Cei doi pleacă mai departe, împreună.

LUMINA

SCENA a II-a

În acelaşi loc, peste un ceas. Calicii au întins masă mare.

URSU *(pipăie un copan fript)*: Ce fel de alcătuire îngerească-i asta, fîrtaţilor? Că se topeşte numai cînd atinge cerul gurii.

PRODAN: Fazan.

DUMITRAŞCU: Copan, da, da, da, copanu-i dulce...

PINTILIE *(mestecînd)*: Da parcă tot pastrama de mistreţ îi mai...

PRODAN: Tacă-ţi gura, logofete minciună! Nu-ţi mai sufăr nici glasul! Ştiu dieci care fac dintr-un înscris prost, unul bun. Dieci care să strice întocmirile bune, încă n-am auzit. Ruşine!

PINTILIE: Nu mă mai ruşina atîta, Prodane, că...

PRODAN: Că ce, mă? Aud?

PINTILIE *(umil)*: Nimica.

DUMITRAŞCU: Ulcica? Na-ţi-o. *(Îi întinde o ulcică.)*

ZMARAGDA *(prin semne, atrage atenţia asupra unei mîncări deosebite)*.

DUMITRAŞCU: Da, da, da, cîrnaţi cu cimbru.

PRODAN: Sănătate, fîrtaţi! Domnia mea *(îşi pune comînacul)*... Hîc. Domnia mea... *(Înhaţă un toiag aurit.)* Hîc!

PINTILIE *(îi dă o palmă peste ceafă)*: Iertare, dar numai aşa trece hîcul.

PRODAN: Degeaba, mă, tot te-ai dus de la sufletul meu!... Domnia mea *(se răsfaţă)* ar pofti să se îmbăieze în ulei de trandafir. *(Pintilie iese.)* Şi-ar mai pofti să dea cuiva de pomană. Cui? *(Roteşte ochii.)* Mare supărare să n-ai cui da pomană! Altă bucurie de care-i lipsit calicul: aceea de a milui pre altul. *(Azvîrle mîncare în dreapta şi în stînga.)* Luaţi, calici nevăzuţi şi

neștiuți ! Marele Prodan Găurice, spătar de-o noapte, vă miluiește cu îndestulare, ca să-i pomeniți neamul cel veeeechi... Pe toți cei răposați în tinde de biserici și la porțile tîrgului și sub clopotnițele mănăstirilor. Luați, calici ! *(Azvîrle.)*

DUMITRAȘCU : Ce faci ? Lasă bucatele ! Ei, nu se-aude ?

PRODAN *(il imită.)* : Aud. Da, da, da.

PINTILIE *(intră, aducînd un vas de argint)* : Am adus.

PRODAN : Ce-i acolo ?

PINTILIE : Ulei de trandafir. Din casa doamnei.

PRODAN : Toarnă-mi. *(Se spală pe mîini.)* Tot degeaba, Pintilie, Tătărașii te mănîncă.

PINTILIE : Poate-ți schimbi gîndul cel rău.

PRODAN : Ce-i rău și ce-i bine la vreme de ciumă ?

PINTILIE *(lingușitor)* : Apoi dumneata știi.

PRODAN : Nu mă linguși, că nu sufăr. Mai bine înjură-mă.

PINTILIE : Cam ce înjurătură ți-ar face plăcere ?

PRODAN : Oricare, tot în Tătărași ajungi. La mama dracului. Unde și-a înțărcat mutul iapa.

ZMARAGDA *(atrage atenția asupra altui fel de bucate).*

PINTILIE *(gustă)* : Păi, cum nu ! Mai de gîscă îndopată.

PRODAN : Da de unde știi ?

PINTILIE : La Athos, se mai întîmpla. Cînd soseau chervanele de la mănăstirile închinate.

PRODAN : Și din Moldova ?

PINTILIE : Și. Gîștele cele mai grase. Pastrama cea mai dulce. Vinul ca lacrima.

PRODAN : Tot Cotnari.

PINTILIE : Ca ăsta. *(Adulmecă vinul din cupă, dar nu bea.)*

PRODAN *(strigă)* : Ce ți-ar mai pofti inima, Dumitrașcule ?

DUMITRAȘCU : Mmmmm... O plăcintă cu varză.

PRODAN : Stricăm orzul pe gîște. Dar ție, Ursule ?

URSU : O ciorbă de fasole. Cu costiță și-ardei verde. *(Plescăie.)*

PINTILIE : Poftim ! Are fazan și vrea ciorbă de fasole !

PRODAN : Calicilor, încă un ceas avem voie să vrem ceea ce am uitat de mult și la gust și la miros...

(Are o îndoială. Către Pintilie.) Da de ce să vrem ? Ai ? Tu știi ?

PINTILIE : Nț. nici eu nu știu.

PRODAN : Uite, vezi. asta mi-a plăcut. Dacă făcea-i pe istețul, mă supărai. Poate te iert de Tătărași. Să mai vedem. Hm.

TOADER *(intră, împreună cu Miruță) :* Poftă bună la bucate împărătești ! Mi-a-nghețat sufletul, sloi. Parc-am visat ! *(Bea.)*

PRODAN : Ți-ai aflat fecioara ?

MIRUȚĂ : Nu.

PRODAN : Parcă erai mai vorbăreț.

MIRUȚĂ : Ochi holbați. Fețe vinete. Dumnezeule ! Și-un turc ce se plimbă printre morți. Se plimbă și vorbește singur. Și Rojniță, tipograful. Aleargă după filele purtate de vînt.

TOADER : Prodane, afară-i un tîrgoveț care întreabă ce să facă cu herghelia de sub Galata. Caii sînt însetați, tulburați. hămesiți, se mușcă și se calcă în picioare.

PRODAN : Să le deschidă porțile.

TOADER : Și răspunderea... asupra cui ?...

PRODAN : Asupra mea. Asupra ta. Asupra ciumei... Ce mai vrei ?

TOADER : Niște moșnegi din Nicolina au adunat sacalele aparilor. Vor cai, s-aducă apă curată, pentru cei vii.

PRODAN : Din caii domniei.

TOADER : Și răspunderea...

PRODAN : Asupra acestei nopți de cumpănă. Altceva ?

TOADER : În Podul Roș s-au pescuit hoiturile din Bahlui. Oamenii întreabă unde să le-ngroape. Doamne, nu-i vis urît ?

PRODAN : În rîpă. Acolo, lîngă iaz. *(Îl oprește.)* Și fă bine de nu mă mai sîcîi cu răspunderea. I-a mea. I-a noastră. Mînuiți-o cu grijă, da nu cu teamă... *(Către Miruță.)* Hai, poftește la masă. Mănîncă. Bea. Uită.

MIRUȚĂ : Nu se cuvine uitat.

PRODAN : Ce are. mă, jupînița asta, nas de aur ?

MIRUȚĂ : Are privirea blîndă. Vorbă adevărată și odihnitoare.

PRODAN : Are, dacă mai are. Ciuma zgîrie ochii. Și-i face sticloși.

MIRUȚĂ : N-are cum s-atingă ciuma asemenea făptură blîndă.
PINTILIE : Blîndă, ai ? Așteaptă s-o vezi după cununie.
MIRUȚĂ : Mîine. Mîine, la amiaz. Știe numai popa de la Frumoasa.
PRODAN : Dacă n-o fi țeapăn.
MIRUȚĂ : Am s-o mai caut. M-așteaptă. Poate s-o-nchis la Golia. Are un văr călugărit acolo.
PRODAN : Stai, mă, și bea. Noaptea-i lungă.
MIRUȚĂ : Nu stau. Mă duc.
TOADER : Pe-ăsta nu-l oprești nici dacă-l legi în obadă
MIRUȚĂ : Sănătate. Mă duc.
PRODAN : Stai. Stai așa, istețule. Ursu, tu cerșești la Golia ?
URSU : La Golia și-n Făinărie.
PRODAN : Ia fînarul și du-te.
URSU : Ce-mi trebuie fînar ?
MIRUȚĂ : Lasă, staroste, ce să fac c-un biet orb ?
PRODAN : Abia ăsta știe să umble noaptea.
MIRUȚĂ : Cum poftești. M-am dus. Numai să mă scoată din casele domnești, că pe-aici nu-s învățat.
URSU : Hai, băiete !
MIRUȚĂ *(ia felinarul)* : Nu mă osîndiți. Fata asta e pedeapsa mea. Și mă așteaptă. Undeva, m-așteaptă.
TOADER : Undeva, în cer. Brrr ! *(Bea.)*
MIRUȚĂ : N-o atinge ciuma, calice. N-are cum. N-are de ce. Hai. *(Iese, la braț cu Ursu Orbul.)*
PRODAN : N-am văzut mai mare nătîng ! *(Către Pintilie.)* De ce l-oi fi ajutînd ? Tu știi ?
PINTILIE : Nici pe asta n-o știu.
PRODAN : Nu-i drept ! Știi ! Aici, șmecheria ta a greșit : știi că-l ajut din milă. Și calicul vrea să miluiască. Ai priceput, dar încerci să-mi intri sub piele și faci pe niznaiul. Rușine, Pintilie Fulgeratu ! În Tătărași te-ngropi.
PINTILIE : Cum o-ntorc, tot rău ies.
TOADER : D-apoi, dă ! Șmecheria dă-n foc pe toate părțile. Ca laptele.
PRODAN : Ptiu ! Guzganii ! Or ieșit guzganii și-n casa domniei. Dumitrașcule ! Hei ! Pune mîna pe-un toiag și otînjește-i. S-aude ?

DUMITRAŞCU : Da, da, da. *(Se înarmează.)*
PRODAN *(către Toader)* : Ce-i în tîrg ?
TOADER : Rău. Mîine aveţi de cărat pe ruptelea. Şi de pus foc la bulendre.
PRODAN : Avem de cărat. Fiindcă ai să vii cu noi.
GHEORGHE *(ciocăneşte în uşă, apoi intră timid, purtîndu-şi traista şi tesla de pavagiu)* : Sănătate !
PRODAN : Ce-i cu tine, pavagiule ?
GHEORGHE : Ia nimic... Adică, la drept vorbind, m-a luat un fel de frică... şi de-ndoială... Am zărit lumină şi... *(Admiră.)* Fiuuu ! Ce jilţuri ! Ce lucrătură ! *(Ciocăneşte cu degetul în lemnul sculptat.)* Aista-i cireş bătrîn... Bătrîn foarte. Iote şi borţile de carii.
PINTILIE : Poate-i chiar jilţul marelui Ştefan, pavagiule.
GHEORGHE : Doamne sfinte ! *(Se depărtează cîţiva paşi, apoi se apropie, îngenunchează, mîngîie şi sărută lemnul.)* În veci, slăvit şi lăudat !
PRODAN : Mîncare ? Băutură ?
GHEORGHE : Mulţămesc, am mîncat.
PRODAN : Creşte uliţa, creşte ?
GHEORGHE : Nouă coţi în patru ceasuri. Cînd uliţa-i pustie, calupurile s-aşază singure-singurele. Altfel, din pricina vînzolelii de caleşti şi călăreţi, abia izbutesc doi coţi pe zi. Mai multă fereală decît treabă.
PRODAN : Chiar nu vrei o ulcică ?
GHEORGHE : Nţ. La drept vorbind venisem pentru o întrebare. Îl ştiţi pe Ilie, fîntînarul ? Acuma sapă dincolo de Sfînta Vineri. I-am zvîrlit un bot de urdă şi m-a-ntrebat de acolo, din fundul pămîntului, ce-i prin tîrg, de ce n-a mai venit nimeni să-l ridice şi-a răguşit ţipînd la stele. Îi zic : „Ilie, iar e ciumă. Să te scot ?“ „Coboară ciutura — îmi spune — c-am dibuit izvorul, e rece şi limpede, să-l curăţ acum, altfel se risipeşte... în trei-patru ceasuri termin, iar dimineaţă, oi mai vedea“. I-am coborît ciutura, am scos un car de lut, pe urmă i-am trimis piatra... şi asta-i tot.
PRODAN : Ilie, unde-i ?
GHEORGHE : Acolo. Zideşte.
PRODAN : O să-i trimitem de-ale gurii. Apă, zici că are.

GHEORGHE : Are... Ridicam ciutura, staroste, coboram ciutura... și mă-ntrebam : care-i mai om și mai moldovean ? Cel care fuge, ori cel care rămîne ? Cel care s-ascunde, ori cel care iese în calea ciumei ? Rămașii, pot pieri prostește. Plecații, după trecerea molimei, se-ntorc zdraveni și iau totul de la capăt. Aud ?

PRODAN : Mmmmm... Pintilie, tu ce zici ?

PINTILIE : D-apoi dă, mai știu și eu cum s-o-ntorc ?

PRODAN : Și fără s-o-ntorci, nu-i chip ? Nu-i chip să răspunzi și tu omenește, fără vicleșug și gînd ascuns ?

PINTILIE : Vrei răspuns cinstit ? Iacătă-l : nu știu.

PRODAN : Hm. Nici eu.

PINTILIE : Unul singur are răspuns la toate : Rojniță, tipograful.

PRODAN : Și unde-i ?

PINTILIE : Aleargă bezmetic, după o filă dusă de vînt.

PRODAN : Mîine, să-l cauți.

PINTILIE : Ți-l aduc.

PRODAN : Auzi, pavagiule ? Mîine.

GHEORGHE : Mulțămesc. Mîine. *(Arată spre vechiul jilț.)* Să știi că stinghia de dedesubt e putredă și-abia se ține.

PRODAN : Doar nu cutezi a te apuca de cîrpeli în sala Sfatului !

GHEORGHE : Ne, ne, ne... Măsor cu sfoara... Am în ogradă o blană de cireș fiert... Lucrătura, o știu : chenar de frunză, cu ghinde... Zău că m-aș încumeta să încerc !

PRODAN : Hm. *(Pauză.)* Încearcă, pavagiule. Încearcă. Odată și odată, s-o ridica un altul... la fel de neînfricat și de drept, ca marele Ștefan. Să n-aibă parte de stinghii putrede, pavagiule. Să-i fie țara reazim sănătos în toate cele și-ntotdeauna. Ciopleşte, pavagiule : ăsta să fie darul tău pentru cel ales. Noi ne-am dăruit brațele și ochii și viețile... fîntînarul, un izvor proaspăt... Rojniță, un ceaslov... tu, lasă-i un colț de uliță podit și-o stinghie înflorată.

GHEORGHE : Sănătate și s-auzim de bine.

PRODAN : Încotro ?

GHEORGHE : Acasă. Nevastă-mea-i bolnăvicioasă.

PRODAN : Ce are ?

GHEORGHE : Destule. Şi-i grea. În luna şaptea.

PRODAN : Doamne fereşte, n-o fi atins-o...

GHEORGHE : Nu ştiu. Nu mă pricep. Stă cu faţa-n sus şi geme. Şi gîfîie. Ce să fie asta, oameni buni ?

PRODAN : Zmaragdă ! Ia du-te şi vezi. Ia-ţi şi traista cu leacuri.

GHEORGHE : Bogdaproste.

PRODAN : Na. *(Azvîrle.)* Usturoi. Cine ştie.

GHEORGHE : Oho ! Asta-i aur ! *(Ascunde usturoiul în traistă.)* O vorbă bună şi-o faclă aprinsă... Ce puţin îi trebuie omului ca să-şi adune curajul şi să-şi lepede îndoielile ! Să ne vedem sănătoşi. *(Din prag, se înclină adînc în faţa jilţului gol, apoi, după o scurtă plecăciune, iese, împreună cu Zmaragda.)*

PRODAN : Daaa... O vorbă bună şi-o faclă aprinsă... Ia şi tu o ulcică. *(Îi întinde cupa.)* Toadere, mai avem un ceas de domnie. Domnia calicilor — singura netrecută în cronici.

PINTILIE : Dacă porunceşti, cu o înscriu.

PRODAN : Ptiu ! Cine ştie ce minciună ai mai născoci! Ţi-ai stîlcit condeiul la Athos : cum îl laşi slobod, cum dă pe de lături. *(S-aud bătăi în uşa vistieriei.)* Care bocăneşti ? *(Bătăile sînt tot mai puternice.)* Ce-i asta, mă, bate ciuma-n uşă ?

TOADER : Parcă s-ar auzi dinspre vistierie.

DUMITRAŞCU : Ia ascultaţi — tună ! Cînd tună, ciuma s-adună.

PRODAN : Tună-n capul tău... Ia vezi, Toadere, nu-ş' cine s-a-nchis în vistierie. *(Toader trage zăvoarele. Ies, continuînd să se certe, marele vistiernic Ion Rachiu şi boierul de Sfat Aristarh Mereacre.)*

ARISTARH : ...buuuuun... 12 500 imperiali la bairam...

RACHIU : ...6 000 pentru ceara lumînărilor, în palatul sultanului.

ARISTARH : ...şi 12 000 pentru săul corăbiilor, la Stambul. Cît face ?

RACHIU : 31 000.

ARISTARH : Ba 30 500.

RACHIU : Turcul nu ia jumătăţi. Turcul ia numai pungi întregi.

ARISTARH : Asta, unde scrie ?

RACHIU : Nu scrie. Se ştie.

ARISTARH : Buuuun... Să zicem că s-a dat cît ai spus dumneata, cinstite vistiernice. Dar cît s-a luat ? Aud ? Cine-mi spune cît s-a luat ?

RACHIU : Dumneata, boierule, ai chef de gîlceavă. Iaca, eu n-am. După trei zile şi două nopţi petrecute în umezeala din visterie, crăp de foame şi de sete. Văd aici nişte meseni ; poate ne-or omeni şi pe noi. Ei ! Boieri dumneavoastră !

PRODAN : Spune.

RACHIU : Sîntem noi, vistiernicul Ion Rachiu şi boierul de Sfat Aristarh Mereacre.

PRODAN : Să fiţi sănătoşi.

RACHIU : Plecăciune. Trei zile şi două nopţi am cercetat actele şi pungile vistieriei. N-am avut la noi decît o ocă de măsline, o roată de pîine şi-o cofă de apă. *(Bate din palme.)* Unde-or fi slujitorii ?

PRODAN : Sînt trei ceasuri de noapte.

RACHIU : Dorm ? Iote-i, puturoşii ! Dorm, auzi ? Scoală-i, Aristarh.

ARISTARH : Scoală-i tu, iaca na.

RACHIU *(bate din palme cu insistenţă)* : Ce-i cu nesimţirea asta ?

PRODAN : Mă tem că nimeni nu-i mai trezeşte.

RACHIU : S-or îmbătat. Iar s-or îmbătat. Ei, lasă că vine ea dimineaţa. Dăm noi ochii !

PRODAN : Asta aşa-i. Pînă dimineaţă, s-ar putea să daţi ochii.

RACHIU : Dumneavoastră, cinstiţi boieri, cu ce treabă pe la curte ? Parcă nu v-aş cunoaşte.

PINTILIE *(sare cu gura)* : Solie din Ţara Românească.

ARISTARH : Fiţi binevoiţi. Ia uită-te, vistiernice, cît de puţintei la trup sînt boierii din Bucureşti ! Şi parc-ar avea şi mădulare lipsă...

RACHIU : Poftim ! Unde vrei şi unde nu vrei, vede lipsuri. Număr pungile de şapte ori, el nu, că să numărăm şi-a opta oară, fiindcă i s-a părut dumisale una lipsă. Adunăm cîrnaţurile de ţifre de la coadă în sus, aşa cum spune cartea, şi el nu, că s-o luăm şi de sus în jos, altfel se strecoară vreo lipsă.

ARISTARH : Pe mine, nu mă duci cu mîia. Eu nu spun că vistiernicul... mă rog... aşa, de ici, de colo... Dar s-o ştim şi noi.

RACHIU : Sssst ! Taci, mă ! Ce-or zice cinstitele feţe ?

ARISTARH : V-o rînduit domnia ospăț în sala Sfatului ?
PRODAN : Așa a fost porunca.
ARISTARH : Îngăduiți-ne și pe noi. Crăpăm pe nemîncare.
PRODAN : Luați, boieri, luați. Este.
RACHIU *(înfulecînd)* : Obiceiul moldovenesc de a închide visticrnicul în beciuri pînă ce termină dumnealui *(arată spre Aristarh)* numărătoarea, îi mai degrabă rău decît bun. De-aici mi se trage o răceală la șale ș-o tusă care mă scociorăște mai ales în diminețile cu nouri. Vă plac bucatele noastre, cinstiți boieri ? Iaca, să luăm castraveții... I-aducem tocmai de la Arbore și Rădăuți. *(Ronțăie)*. Cîte cinci care în fiecare toamnă.
ARISTARH : Dacă tu spui că-s cinci, înseamnă că-s totdeauna șase. *(Ronțăie)*.
RACHIU : Poftim ! Poftim și vedeți ! Asta numără aurul țării !
ARISTARH : Nu mai poți tu de țară. *(Bea)*.
RACHIU : Hai, hai, nu vorbi așa, ce-o crede lumea ?
PINTILIE : Vorbiți cît mai slobod, nu vă feriți, pe la noi, tot așa-i.
RACHIU : Cinul preoțesc, plătește dare ?
PRODAN : Ba bine că nu.
RACHIU : I-auzi ! La noi, în Moldova, dumnealui Constantin Mavrocordat, fie-i numele în veci pomenit, l-o scutit.
ARISTARH : Dar Grigore Matei Ghica, fie-i numele în veci pomenit și lăudat, ce-o făcut ? I-o pus la plată. Și bine le-o făcut.
RACHIU : Da, da, numai că, într-a doua domnie, dumnealui, Constantin Mavrocordat, pomenească-l domnul, iar le-o dat carte de scutire.
ARISTARH : Parcă mai înțelege cineva cum îi cu dările ? Vistiernice, ia spune matale cîte sferturi are un întreg ?
RACHIU : Iaca, na ! Patru.
ARISTARH : Domnia a împărțit darea în patru sferturi, așa-i ?
RACHIU : Așa-i.
ARISTARH : Și tu, cîte sferturi ceri pe an ?
RACHIU : Șase. La nevoie, șapte.
ARISTARH : Și tot sfert se cheamă ?
RACHIU : Tot... Că de, nevoia-i mare.

ARISTARH : Nevoia cui ?
RACHIU : Nevoia țării.
ARISTARH : Adică, a turcului.
RACHIU : Tot una-i.
ARISTARH : Și cu nevoile dumitale, cum rămîne ?
RACHIU : Ale mele ? Ce-ți pasă ție ?
ARISTARH : Îmi pasă, că mîine cer domniei să luăm numărătoarea de la capăt. Ai băgat mîinile pînă-n cot, cinstite vistiernice Rachiu !
RACHIU : Tu ești în stare și de asemenea blăstămăție ! Ce spuneți, boieri dumneavoastră, ce spuneți cum merg treburile în Țara Moldovei ?
PINTILIE : Ehei, da să vezi la București ! Boierul care-i însărcinat cu număratul, ajunge la înțelegere dreaptă cu vistiernicul. Jumătate-jumătate. Și nu se mai iscă nici o pricină.
RACHIU : Jumătate din cît ?
PINTILIE : Din cît îi lipsa.
RACHIU : Numai că dumnealui, Aristarh Mereacre, nu m-a dovedit lipsă c-un șfanț.
ARISTARH : Stai cuminte, vistiernice, mîine o luăm de la capăt.
RACHIU : Văleu, iar măsline ? Iar pită ca scîndura ?
ARISTARH : Dacă-i neorînduială ? Asta-i aurul țării, vistiernice Rachiu ! Nu se îngăduie lipsă !
RACHIU : Care lipsă, boiere Aristarh, de unde lipsă, cît lipsă ?
ARISTARH : Las-că știi tu. Pe puțin patru mii de ughi.
PINTILIE : La noi, s-ar face jumătate... adică două mii... și gata.
ARISTARH : N-ar strica să învățăm ce-i bun și de la alții !
RACHIU : Două mii de ughi ! Cîine, asta-i jaf !
ARISTARH : Nu vrei două ? Atunci, patru. Mîine intrăm în beciuri și, peste trei zile, ieși dator cu patru.
RACHIU : Ehe ! Știu eu cum să țin catastifele !
ARISTARH : Ehe ! Mă pricep eu să dibuiesc alișverișurile !
RACHIU : Iar udeală... iar măsline... Viața mamii ei de viață ! Decît vistiernic, mai bine ajungeam calic în bariera Eșilor. Că acolo toți îți dau și nimeni nu te întreabă cît și cum și de ce !

PRODAN : Asta aşa-i, vistiernice. Nu-i viaţă mai cinstită şi mai aşezată decît viaţa calicilor.
RACHIU : Două mii de ughi ! Mi s-o oprit castravetele în gît.
ARISTARH : Te ştiu om înţelept, vistiernice.
RACHIU : Şi pe dumneata, cumpătat.
ARISTARH : N-ai să-ţi cufunzi ciolanele cele betege în udeala din beciuri.
RACHIU : Ai ? *(Mestecă.)* Încă nu ştiu.
DUMITRAŞCU : Tare-mi cere inima o plăcintă cu varză ! *(Pintilie îi vorbeşte la ureche.)* Aud ? Da, da, da.
PINTILIE : La noi, plăcinta cu varză e delicatesă boierească.
RACHIU : Să ne iertaţi că v-o spunem de-a dreptul... în Eşi, mai mult calicii...
PINTILIE : Fiecare cu-ale sale.
RACHIU : Da, da, sigur, asta aşa-i.
ARISTARH : Cinstită solie, cearta mea cu vistiernicul a fost aşa, un soi de şagă ; bine-ar fi să rămîie între aceşti patru pereţi, altfel ajunge cine ştie cum în gura prostimii şi din şagă se preschimbă în belea.
PRODAN : Dinspre partea noastră, fiţi fără grijă.
PINTILIE : Eu unul, n-am auzit nimic. *(Arată spre Dumitraşcu.)* Şi nici el.
RACHIU *(se scobeşte în dinţi)* : Ei... şi-acuma ne-om trage pe la casele noastre... *(Încuie lacătele vistieriei.)* Vă tare mulţămim pentru ospătare.
ARISTARH : Mai dăm ochii dimineaţă, aşa-i ?
PRODAN : Tare mă tem că nu.
RACHIU : Bogdaproste şi petrecere bună.
ARISTARH : Să nu vă trimit niscaiva cobzari ?
PRODAN : E tîrziu, ne-om culca şi noi.
RACHIU : Mă rog, fie cum pofţiţi. Sara bună! *(Către Aristarh.)* Două mii de ughi ! Corb ce eşti !
ARISTARH : Stai binişor, corb la corb nu-şi scoate ochii.
RACHIU : Două mii ! Las-o măcar la una.
ARISTARH : Două, c-ai merita să-ţi cer şapte.
RACHIU : Două mii ! Două mii ! *(Ies.)*
PRODAN *(tace, cu bărbia în piept)* : Pintilie !
PINTILIE : Ascult.
PRODAN : Te-ai descurcat bine. Îţi umblă mintea, mă.

PINTILIE : D-apoi dă...
PRODAN *(rîde, imitîndu-i pe cei doi boieri)* : „Ne-om trage pe la casele noastre"... Hă hă, păcătoşii ! Tîlharii ! Hoţomanii ! Lipitorile !... Corb la corb nu-şi scoate ochii. Da' se pricepe ciuma să zgîrie pe ochi tot neamul corbilor, să-i facă sticloşi, ţepeni şi reci. Visticrnice Rachiu, boierule Aristarh, v-am trimis plocon ciumii. Asta meritaţi, asta v-am dat.
PINTILIE : O şi-nceput să li se strecoare în oase...
TOADER : Am curăţat pămîntul de doi tîlhari. Amin.
PINTILIE : Ce i-am mai dus cu mîia ! Auzi, solie din Ţara Românească ! Hii, hi !
PRODAN : Ce zici. or fi început să simtă fierbinţelile ?
TOADER : Aşa, mai pe la răsăritul soarelui. Văleu, mă ia cu frig !
PRODAN *(încercat de-o îndoială)* : Cine-s eu, mă, de trimit oamenii în coasa morţii ?
PINTILIE : Noaptea asta, eşti starostele celei mai vechi bresle din Moldova.
TOADER : Cu drept de viaţă şi de moarte. Mă-nchin. *(S-apleacă.)*
PRODAN : Asupra voastră, calicilor. Asta-i puterea ce mi-aţi rînduit-o. Asta şi-atît. Văd c-am început să mă cred Dumnezeu pe pămînt ! De ce m-aţi lăsat, mă ? De ce nu mi-aţi şoptit la ureche : „Prodane, ia aminte cine eşti"... De ce nu mi-aţi dat c-o ulcică în cap şi...
PINTILIE : Şi p-ormă, mă mutai la Pocreaca !
PRODAN *(nu-l ia în seamă)* : Rău îi cînd ai putere şi n-ai cumpănire !
PINTILIE : Staroste, i-ai pedepsit pe drept.
PRODAN : Drept ? Cînd puterea-i prea multă, atuncea-i mai greu să fii drept. Pintilie, adă-i înapoi.
PINTILIE : Pe...
PRODAN : Poate încă nu i-o muşcat ciuma. Bagă-i înapoi în beciuri. Să facă fiecare ce vor... cu vieţile lor. Aştia rod ţara pe dinăuntru... Dar noi, cei de faţă, nu sîntem deprinşi să pedepsim decît turcul şi tătarul. Adă-i.
TOADER : Mai bine lasă-i în mila domnului.
PRODAN : Cine-i staroste în noaptea ciumei ? Eu, ori tu ?

TOADER : Iertare. *(Către Pintilie.)* Mişcă, mă, ce te holbezi, n-ai auzit porunca ?

PINTILIE : Aşa, mă, aşa, daţi în mine toţi ! *(Iese.)*

PRODAN *(cade cu capul pe masă)* : Caliciloor... Nu dănţuiţi ?

DUMITRAŞCU : Aud ?

PRODAN : De ce nu dănţuiţi ? Înc-un ceas sîntem mai-marii tîrgului... cu drept de viaţă şi de moarte... Ba nu. Asta, nu.

MIRUŢĂ *(intră, însoţit de Ursu Orbul)* : Noi sîntem.

PRODAN : Mai răsufli, ori eşti stafie ?

MIRUŢĂ : Răsuflu, staroste. *(Se lasă pe laviţă, cu capul în mîini.)*

TOADER : Ursule, ce-i în tîrg ?

URSU : Din cîte-am simţit cu nasul şi cu urechile, mîine-i de lucru pe deşelate. Să luaţi ploşti : cei pe moarte cer apă. Apă şi iar apă.

PRODAN : Muştele cele mari ?

URSU : Or şi început să bîzîie. Nici n-au mai aşteptat răsăritul soarelui.

PRODAN : De unde vin, Iţigane, muştele cele mari ?

MIRUŢĂ : Socot... că din fiinţa ciumii.

PRODAN : Ăsta-i răspuns popesc. L-am întrebat odată pe popa Radu de la Talpalari ce-şi iroseşte omul jumătate din viaţă sforăind, iar popa mi-o răspuns că „omul doarme fiindcă are o natură adormitoare". Iaca, na !... Unde ţi-e mireasa ?

MIRUŢĂ *(stins)* : Nu-i.

PRODAN : Nu te aşteaptă cu cununiţă ? Înveşmîntată în alb, dinaintea altarului ?

MIRUŢĂ : Dinaintea altarului ? La Frumoasa n-am cercetat.

PRODAN : Ţi-a mai rămas curaj ?

MIRUŢĂ : Destul, staroste, puterile mă cam lasă.

PRODAN : Şezi şi bea.

MIRUŢĂ : Nu şed, staroste. Mă duc.

PRODAN : Ştii ? Am auzit despre soiul ăsta de oameni.

MIRUŢĂ : Mă trag din răzeşi.

PRODAN : Cu zece ca tine, bat o sută de lefegii. Dumitraşcule ! Hei !

DUMITRAŞCU : Aud ?

PRODAN : Du-l la Frumoasa.

DUMITRAŞCU : Hă ? Arde casa ?

PRODAN *(strigă)* : Du-l la Frumoasa, mă.

DUMITRAȘCU : Da, da, da.
MIRUȚĂ : Așa-i că mă credeți țicnit ?
PRODAN : Olecuță. Tu, băiete, ori te dai la fund de tot, ori te înalți pînă sus.
TOADER : Dacă mai bate ulițele, se înalță chiar în sara asta. *(Arată spre cer.)*
MIRUȚĂ : Poate scap, cinstiți calici.
PRODAN : Jupînița ta s-ar cuveni să-ți pupe picioarele.
MIRUȚĂ : Doar s-o văd zîmbind. Atîta, și-mi ajunge... Am plecat, staroste.
PRODAN : Du-te, mă. Du-te și caută-ți domnița zîmbăreață. Domnul cu tine.
MIRUȚĂ : Dacă... cine știe, nu mă întorc... Pe fată o cheamă Veronica. Veronica Mereacre. Să-i spuneți că, la ceasul unul din noapte, așa cum ne-a fost înțelegerea am așteptat-o. Și pe urmă...
PRODAN : Și pe urmă las' că știm.
MIRUȚĂ : Sara bună. *(Iese, împreună cu Dumitrașcu.)*
PRODAN : Băietul ăsta mă întristează. Tare mă-ntristează !
TOADER : Auzi... Veronica-i fata guzganului de Mereacre ?
PRODAN : Parcă.
TOADER : În pridvor, la Talpalari, babele șușoteau că tat-su i-o pregătit mire de seamă.
PRODAN : Hm.
TOADER : Și c-o să-i scoată el gărgăunii din cap.
PRODAN : Hm. Care gărgăuni ?
TOADER : Asta, n-o mai știu.
PRODAN : Încîlcită noapte ! Încîlcită, neagră, urîtă și de necrezut. *(Tunete.)* I-auzi ! Tună ! Poate spală ploaia și ciuma și păcatele. *(Strigă.)* Hei ! Ursule, tu de ce-ai rămas în prag ?
URSU : Aștept să mă duceți la masă.
PRODAN : Într-o vreme, adulmecai bucatele de la o poștă... s-ajungeai la masă singur-singurel... Ai îmbătrînit, Ursule, ți-ai pierdut și mirosul, ca vulpea cea șontoroagă și chealăl... Ții minte cînd am trecut amîndoi mlaștina de sub Cahul și-am risipit caii tătarului ? Cînd m-ai purtat în spinare și se înfundau săgețile în pădurea de stuh ?
URSU : Nu de săgeți mi-era atunci, căpitane Prodan. Țînțarii cei hulpavi erau pacostea. Într-o mînă purtam arcul și tolba, cu cealaltă te țineam să

n-aluneci... iar ţînţarii... Doamne, sfinte! În urechi, în nas, în ochi... Că pe-atunci aveam privirea întreagă.

PRODAN: Şi eu, picioarele.

URSU: Ziceam — mlaştina e prietena celui slab şi obijduit. Ştefan vodă cel Drept şi Sfînt; tot în mlaştină l-o biruit pe turc, la Vaslui. Pe cît de amarnic mă sugea mîlul, pe-atîta ştiam că trecem. Şi-am trecut!

PRODAN: Ce spunea băiatul, cînd scotocea printre ciumaţi?

URSU *(mestecînd)*: Nici o vorbă, staroste. Nici o vorbuliţă... Auzi? Rojniţă, tipograful de la Trei Ierarhi... I-a luat vîntul fila 88. Roagă Sfatul breslei să dea poruncă de căutare. Umblă ca bezmeticul, sare gardurile, plînge şi răscoleşte gunoaiele.

PRODAN: Cînd se luminează. Altceva?

URSU: La Golia, poporul rămas prin mahalale a încropit un soi de bolniţă. Şi ne roagă..

PRODAN: Ce ne roagă? De unde ştiu?

URSU: S-a aflat — tîrgul, atît cît o mai rămas, vorbeşte despre domnia calicilor... Şi ne roagă să le dăm... să le dăm...

PRODAN: Hai, mă, zi odată!

URSU: Rachiu.

PRODAN *(către Toader)*: Este-n cămara domnească?

TOADER: Slavă domnului!

PRODAN: Să-l amestecaţi cu usturoi mărunţit. Altceva.

URSU: Boarfele nu ard din pricina ploii. Tîrgoveţii din Făinărie cer ulei de candelă.

PRODAN: Este, Toadere?

TOADER: Este, slavă domnului!

PRODAN: Da' parcă ceva te frămîntă.

TOADER: Nu ştiu ce spune cartea. Uite, am uitat. Uleiul de candelă... N-o fi păcat?

PRODAN: Flacăra vieţii, asta-i candela candelelor. Cît putem şi cum putem, s-o ţinem aprinsă. Dă-le uleiul, Toadere.

TOADER: Aşa fac.

PINTILIE *(intră, escortîndu-l pe Iordache Buzatu, călăul Eşilor. Calicul cumpăneşte, de vîrful lamei, cuţitoaia)*: Iaca, musafiri!

PRODAN: Ohooo! Fii binevenit, Iordache!

IORDACHE : Ce, s-o adunat calicimea la palat ? V-ați pus și comănace ? Ptiu, rușine, mă.

PRODAN : De ploaie, Iordache, ne-am tras aici de ploaie. Pe unde l-ai cules, Pintilie ?

PINTILIE : M-ai trimis după cei doi boieri, am bătut șapte ulițe... Brrr, nu mă întreba, cinstite staroste, nu mă-ntreba, ai să vezi singur, peste un ceas, cînd se luminează... Umblă ieșenii ca beți și se țin de ziduri și-și varsă mațele... Va să zică, nu dau de vistiernic, nu dau de Aristarh... Și cînd mă-ntorceam, tocmai îl zăresc pe dumnealui, Iordache, zăngănind niște chei pe sub ferestrele domniei. Ia să-l poftesc la căldurică și adăpost — mi-am zis — că a trudit din greu : azi l-o ridicat în furci pe Tănăsie, tot azi a borțelit c-o laiță un zid de piatră.

IORDACHE : Las-că-intri tu în labă. Odată și odată, îmi intri, ascultă ce-ți spun. Vine și rîndul tău.

PRODAN *(ironic)* : De ce n-asculți, calice, cuvintele călăului domnesc ?

PINTILIE : Una-i rîndul și alta-i rînduitul. Dac-ar fi să le rînduiască Iordache pe toate, atunci s-ar înălța în inima tîrgului o movilă cît clopotnița de mădulare smulse, tăiate și întinse... Cinstite staroste, astea-s cheile. *(Azvîrle o verigă plină de chei.)* Chei mincinoase. Toate neumblate. De asta se trăgea călăul către tîrg : dumnealui își făcuse chei potrivite...

IORDACHE : Mai tacă-ți gura odată !

PRODAN : Ia încearcă-le la ușa vistieriei.

IORDACHE : Cine a lăsat calici în tîrg, mai bine își lega un pietroi de moară la gît. Calicii aduc toate necurățeniile — și trupești, și sufletești. S-ar cuveni strînși la schitul lui Tărîță, băgați în grajdul cel mare și pe urmă să li se dea foc. *(Parcă vede flăcările.)* Așaaa... Foc !

PINTILIE *(zăngănind la lăcate)* : Vin turnate !

IORDACHE *(mormăie)* : Ba bine că nu !

PRODAN : Ți s-o făcut de aurul domniei, balaoacheșule ?

IORDACHE : Și ce-ți pasă ție ? Au ! Au !

PRODAN : Te și rod mustrările ?

IORDACHE : Botinele. Mai mult cuie decît talpă ! Și mai duceți-vă naibii de calici.

PRODAN : Toadere, ia întreabă-l tu de sănătate.

TOADER *(atîta aştepta)* : Totdeauna mi-ai fost drag! Ce-ar fi să-ţi răsucesc gîtiţa cîte-o leacă... cîte-o leacă... Să vezi cum îi. Să guşti şi tu.
IORDACHE : Hai că vă-ntreceţi cu gluma.
PINTILIE : Nu simţi o gîdilitură ?
IORDACHE : Ce fel de...
PINTILIE : Pe gîtlej.
IORDACHE : Iar snoava cu musca ?
PINTILIE : N-o simţi ! Eu o văd. *(Cumpăneşte cuţitul.)*
IORDACHE : Stai cuminte, mă... stai binişor !
TOADER : O mînă mi-ai lăsat, mi-ajunge. Cîte-o leacă... Cîte-o leacă...
IORDACHE : Ia mîna, ciuntule !
PRODAN : Toadere, lasă-l.
TOADER : Păi — de ce să-l...
PRODAN : Să nu răspundem strîmbătăţii, cu strîmbătate.
TOADER : Şi cu ăsta... cu cînele ăsta, ce facem ?
PRODAN : Întîi şi de toate, să ne lămurim. De unde ai luat tiparul cheilor ?
IORDACHE : Poftim ce judecători mi-am găsit ! Vreţi cîte-un căuş de galbeni ? Luaţi-vă, şi gata. Este pentru toţi.
TOADER : Starostele te-a-ntrebat de tipar, nu de galbeni.
IORDACHE : Starostele să facă bine şi să-şi vadă de-ale sale.
TOADER : Numai necuviinţe ţi s-adună pe limbă, balaoacheşule ! Scoate-mă din sărite, şi te pun să joci.
IORDACHE : Apoi, dacă n-ar fi botinele, chiar c-aş avea chef.
TOADER : Prodane, ce facem cu ăsta ? Dac-ar fi după mine...
PRODAN : Nu-i după tine. Noaptea asta, nu-i după tine. Am două vieţi pe suflet. Şi m-apasă... Doamne, cît m-apasă ! Buhhh... Pînă la moarte am s-aprind luminări pentru nenorocitul de Rachiu şi blestematul de Mereacre... Cu cît vrem să fim mai drepţi, cu-atît călcăm mai strîmb.
PINTILIE : Tu... dacă mi s-ar îngădui...
PRODAN : Vedeţi, mă, ce cuviincios s-o făcut linguşitorul ăsta din Tătăraşi ? *(Către Pintilie.)* Ţi se-ngăduie.

PINTILIE : Nu mai spune vorba „Tătăraşi", staroste, că mi se face întuneric înaintea ochilor. Mă gîndeam aşa : Iordache, aur a vrut ? Să-i dăm aur.

TOADER : Poate îndesat pe gît, cu linguroiul !

PINTILIE : Nu, De ce să ne mînjim mîinile şi sufletul ?

PRODAN : Ce-ţi tot bîzîie prin tărtăcuţă ? *(Iordache s-aşază pe laviţă.)* În picioare, nemernicule ! Ai dinainte sfatul celei mai vechi bresle din Iaşi. Avem carte de la marele Ştefan. Citeşte-i-o, Pintilie. Adică, nu, n-o mai citi. N-o mai citi, face-ţi-s-ar viermi în condei şi coraslă-n călimară !

PINTILIE : Mă căiesc, staroste.

PRODAN : Ai să te căieşti tu în tinda bisericii din Tătăraşi !

PINTILIE : Vorbeşti la mînie... Eu ziceam aşa : Iordache jinduia s-ajungă în vistierie. Foarte bine — îi dăm drumul în vistierie.

TOADER : Ce pedeapsă-i şi asta ?

PRODAN : Taci, Toadere, Pintilie cînd spune alb, se gîndeşte la negru.

PINTILIE : Îi dăm drumul. Şi tragem zăvoarele. Uşa n-o spargi nici cu tunul. Înăuntru i-o mai rămas măsline şi pită. Vine domnia şi-l găseşte pe călău hălăduind printre pungi. Domnia hotărăşte, noi rămînem şi curaţi şi nepătaţi.

PRODAN : Măăă... că multe-ţi trec prin minte...

TOADER : Poate mai degrabă mi-l lăsaţi...

PRODAN : Stai... stai aşa... bine ! Foarte bine ! Pintilie, ai să-mi lipseşti. Mintea ta cea încîrligată are să-mi lipsească... Hai, cinstite călău, mută-ţi ciolanele-n beci.

IORDACHE : Aş zice să lăsaţi şaga.

TOADER : Mişcă, mă, nu se-aude ? *(Îl împinge.)*

IORDACHE : Au ! Dracu' să vă ia ! Botinele ! Numpinge ! Tănăsie mi-a dat tiparele. Cînd l-am pus pe tîlhar la cazne, atunci...

PINTILIE *(mestecînd usturoi) :* Te-o-ntrebat cineva, ceva ?

PRODAN : Du-te unde ţi-a fost vrerea.

IORDACHE : Mă, calicilor, nu se ştie ca pămîntul... *(Toader îl împinge.)* Mă, nu intraţi în păcat !... Mă, lasaţi şaga !

PINTILIE : Ai o muscă pe gîtlej.

IORDACHE : Oameni buni... cinstiți calici... Trei-patru pungi, atîta mi-era trebuința. Nu mă-mpinge, merg și-așa... Trei-patru pungi. Și mă bejeneam undeva, pe la Brăila, unde nu mă știa nimeni... Unde nu țipă nimeni după mine „na, călăul, na, călăul!"... Unde nu mă fluieră nimeni... Nu-mpinge, creștine... M-am săturat să-mprăștii spaimă. Pînă și bobocii din ogradă fug cînd m-apropii... Fără haină roșie. *(O azvîrle.)* Fără botine. *(Se descalță.)* Cînd intru într-o crîșmă, se golește. Cînd intru în biserică, popa începe să dîrdîie. Cînd m-apropii de-o muiere...

TOADER *(îl împinge în beci)* : Poate vrei să și lăcrimăm de mila călăului domniei? *(Îi aruncă haina și botinele.)*

IORDACHE *(țipă prin ușa întredeschisă)* : Dacă se-ntoarce roata, primul îl belesc pe Pintilie. Cîte-o leacă și presur sare. Cîte-o leacă...

(Toader închide ușa și o zăvorăște. Iordache bate cu pumnii în ușă.)

DUMITRAȘCU *(intră rebegit. Trage cu urechea)* : Eu v-am zis că tună.

(Miruță se așază, fără un cuvînt.)

PRODAN : Ești tot viu? Ori stafie? *(Miruță tace.)* Ce, ai amuțit? *(Către Dumitrașcu.)* O trecut în ceea lume?

DUMITRAȘCU : Staroste, l-am văzut pe turc. Închide ochii la cei țepeni, grăiește cu cei aflați spre moarte... Coasa îi lipsește... Iar tipograful, aleargă ca un apucat. Păzește-mă, doamne!

PRODAN *(către Toader)* : Ia pune palma pe mire; nu arde? *(Toader se execută.)* Mîinile nu i s-or albăstrit?

TOADER : N-are nimic, staroste.

PRODAN : Ba are. Noroc, asta are.

MIRUȚĂ : Se mai ridică vreodată tîrgul... din cenușă și ciumă?

PRODAN : Iașul, băiete, are șapte vieți. Una la Golia. Alta sus, la Cetățuia. A treia, a patra și a cin-

cea, dedesubt, în hrube și-n galerii. A șasea e-n firul de răsuflare ce rămîne în pieptul ultimului viu. A șaptea-i pretutindeni și nicăieri : în ceasloave, în cronici, în zapise și-n cărți...

MIRUȚĂ : Am ajuns mai calic decît voi, staroste. Cu fata asta mă înțelegeam și din gînduri nerostite. Ne-nțelegeam așa, tăcînd.

PRODAN : Destule muieri pe pămînt. Poate...

MIRUȚĂ : Nu. A pierit jumătate din mine... Cu suflet cu tot. Cealaltă jumătate o să rătăcească pe ulițe... pînă cînd s-o găsi trupul Veronicăi... să-l îngrop cu mîna mea... La Frumoasa... sub vișini și liliieci.

TOADER : Poate fata-i dusă-n codri, cu tătîne-său.

MIRUȚĂ : La ceasul unu de noapte ar fi ieșit pe horn, ori prin gaura cheii, ori prin zid — tot ar fi venit.

TOADER : Asta-i fata boierului Mereacre ?

MIRUȚĂ : Ea-i.

TOADER : Și la Camenița, cine te-a trimis ?

MIRUȚĂ : El. Mereacre.

TOADER : Răspunsul, l-ai adus ?

MIRUȚĂ : Uite-l. *(I-arată pergamentul : Toader îl înșfacă și i-l aruncă lui Pintilie.)* Nu ! Ce blestemăție faceți ? E carte domnească ! De mare taină ! Nu rupeți pecețile ! *(Dă să se repeadă, Toader îi pune o piedică. Miruță cade, se lovește de podea și se prinde de ceafă.)* Auuu... Nu ! Nu... Am trecut prin apă și foc și sabie ca s-o aduc neatinsă... Dumnezeule, toate mi-s împotrivă. Toate...

PRODAN : Ia citește, Pintilie. Și nu care cumva să bagi vreo vorbă de-a ta printre cuvintele domniei.

PINTILIE *(desfășoară sulul, îl întoarce pe-o parte, apoi pe cealaltă) :* Pergamentele nescrise, nu știu citi.

MIRUȚĂ : Ce ? Nescrise ?

TOADER : Măăă... Te-o scos boierul din tîrg o săptămînă și și-o măritat fata cu cine-a vrut !

PRODAN : Puah ! Mîrșăvie ! Pe vremea domniilor pămîntene, așa ceva se pedepsea în furci !

MIRUȚĂ : Baliverne și născociri ! De unde le mai scoateți ? *(Smulge pergamentul din mîna lui Pintilie.)* Cum nescrise ? *(Îl întoarce pe-o parte apoi*

pe cealaltă.) Nu vedeți ? Sînt slove leșești... Scrise mărunt... *(Pintilie se uită peste umărul lui Iligan.)*

PINTILIE *(către Prodan)* : Nici vorbă.

MIRUȚĂ : Uite și pecetea — doi șoimi și-o poartă de cetate și soarele răsărind.

PINTILIE : Poate, apunînd.

MIRUȚĂ : Nu, nu ! Răsare ! Cine știe citi peceți, vede că soarele răsare dintre turnuri.

PINTILIE *(către Prodan)* : De cînd mă știu, n-am văzut pergament mai neatins și de cerneală și de peceți.

PRODAN : Ia vezi, n-are fierbințeală ? Că asta începe cu vedenii...

MIRUȚĂ *(se ferește)* : Ce fierbințeală, care vedenii ? Ia uită-te, Pintilie — slove leșești, cu înflorituri și cerdacuri... Slove grecești... Slove nemțești... *(Înfășoară pergamentul.)* Ce știți voi ? Sînteți niște bieți calici neînvățați și neștiutori. *(Desface iar pergamentul.)* Uitați-vă cum se ridică razele dintre turnuri... Și ce semeți se țin cei doi lei...

PRODAN : Ziceai că-s doi șoimi.

MIRUȚĂ : Șoimi ? Boieri dumneavoastră, pecetea-i părelnică. Parcă-s lei... parcă-s șoimi. Bine se vede numai zidul cetății.

PRODAN : Ziceai că-i poartă.

MIRUȚĂ : Nu-i poartă. E zid.

PRODAN : Ia citește o slovă.

MIRUȚĂ *(încearcă)* : Nu... Nu-i chip... nu văd. *(Își freacă ochii.)* Sînt tulburat, boieri dumneavoastră.

PRODAN : Prea multe într-o săptămînă pentru un om. Și-acela necopt.

MIRUȚĂ *(ascunde pergamentul la piept)* : Carte de taină ! Carte de mare taină, așteptată de domnic ! *(Tunete puternice.)* I-auzi ! *(Începe să aiureze.)* Bat clopotele la Frumoasa. Boieri dumneavoastră, trebuie să mergem. M-așteaptă mireasa, și întîrziere nu se îngăduie. Aș vrea să rog domniile voastre să se țină doi pași în urma mirelui, așa cum îi datina. Să călcăm toți într-un pas și s-o pornim cu dreptul. *(La semnul lui Prodan, calicii se rînduiesc în urma lui Miruță.)* Cînd s-or trage loviturile de tun, să ne plecăm toți deodată în fața miresei, socrilor și

nunilor mari. După aceea, boieri dumneavoastră, ne aşezăm şi ne bucurăm pe pehlivăniile comedianţilor. Călăreţii circazieni or sosit de ieri. Aseară a ajuns şi albanezul care învîrte o piatră de moară legată de păr. Mai sînt de venit danţatorii pe spade, sfărmătorii de pietre şi mergătorii pe funii. Fiindcă n-am nici tată şi nici mamă, am să vă rog, boieri dumneavoastră, să-mi staţi în preajmă şi la masa cea mare, pe care om începe-o la amiaz' şi-om isprăvi-o peste şapte zile şi şapte nopţi. Să-mi staţi în preajmă şi să-mi număraţi paharele, multe să nu răstorn pe gît, că-i urît să-şi piardă mirele mintea în abur de Cotnari. *(Tunete.)* Clopotul... Cu dreptul, boieri dumneavoastră.

ROJNIŢĂ *(transfigurat, se năpusteşte pe uşă.)* Am aflat-o! Printre buruiene, pe marginea uliţei!... E udă, da se citeşte... Daaa, se citeşte bine... Ea-i, oameni buni, ea-i : 88 ! *(Il sărută pe Miruţă.)*

MIRUŢĂ *(cu demnitate)*: Mirele se sărută în clipa aşezării la masă. Să nu ne grăbim, boieri dumneavoastră. Să facem totul după datina cea veche... Şi să pornim cu dreptul. *(Rojniţă nu înţelege nimic şi rămîne încremenit, cu fila în mînă.)* Cu dreptul, ca să fie într-un ceas bun.

GHEORGHE *(se năpusteşte pe uşă, împreună cu Zmaragda)*: Băiat! Mi-a născut băiat! La şapte luni, da zici că-i ditamai feciorul ! Cum e, Zmaragdă ?

ZMARAGDA *(arată prin gesturi că-i vorba de un prunc zdravăn).*

GHEORGHE : Ha, ha ! *(Are o criză de rîs.)* Ha, ha, ha ! *(Rîde fără să se poată opri.)* Ha, ha !... *(Înşfacă o butelcă şi o dă peste cap.)* Noroc de Zmaragda ! Hai să te pup ! *(O sărută.)* Maicăăă ! E fecior, Gheorghe o să-l cheme, ca pe tat-su ! *(Rîde, fără a se putea opri.)*

MIRUŢĂ *(de pe altă lume)*: Mai multă linişte şi cumpătare, boieri dumneavoastră. Şi-aveţi grijă. Să pornim cu dreptul, ca să fie într-un ceas bun !

LUMINA

EPILOG

Acelaşi decor de la începutul actului I. Gheorghe sin Popa, pavagiu ot tîrgul Eşi, aşază calupurile de lemne, dregînd spărturile din caldarîm. Fluieră o melodie şi, cînd ajunge la refren, bate ritmul cu creştetul teslei, îngropînd paveaua în patul de rumeguş şi nisip.

GHEORGHE *(îl zăreşte venind pe Pintilie, sare în picioare şi se descoperă)*: Să trăieşti, calicule !

PINTILIE : Sănătate. Ce-ţi face nevasta ?

GHEORGHE : Mulţămesc, se-ndreaptă. Se-ndreaptă văzînd cu ochii.

PINTILIE : Ei ? Mai azvîrli cu tesla ?

GHEORGHE : Iertare. Aiuram. Cînd te-am zărit cu făclia aprinsă, adunînd bulendrele din casă, mi-am zis că ori eşti trimisul morţii, ori tîlharul tîlharilor.

PINTILIE : Aşa-i că muierea s-a dezbătat greu ?

GHEORGHE : Dacă i-ai vărsat pe gît un şip de rachie...

PINTILIE : Amestecat cu usturoi mărunţit.

GHEORGHE : Sughiţă şi-acum. De cînd s-o dezbătat, s-o şi ridicat în capul oaselor. Se uită la flăcău şi se miră. Acuma-i teafără, doar c-o supără o răceală şi-i fac, seara, ceai de pojarniţă... Vrei nişte urdă ?

PINTILIE : Cu ce-o mănînci ?

GHEORGHE : C-un dărab de mămăligă.

PINTILIE : Rece ?

GHEORGHE : D-apoi cum ?

PINTILIE : Mămăliga dacă-i rece, pofta de mîncare-ţi trece. *(I-aruncă un colac.)* Na. *(Prinde, din zbor, un bot de urdă.)*

GHEORGHE : E uscat toacă. I-auzi. *(Îl sună, de coada teslei.)*

PINTILIE : Nici urda nu-i mai brează. Parcă-i rumeguş.

GHEORGHE : Din ce-o rămas. Acuşi iese cea nouă.

PINTILIE : Şi zi aşa, pînă la urmă, ai păcălit-o pe coana ciumă...

GHEORGHE : Parcă de tine, s-a prins ?

PINTILIE : Am trecut prin primejdie mai mare — starostele voia să mă mute la Tătăraşi !

GHEORGHE : T, t, t, t !

PINTILIE : Pînă una-alta, azi e zi grasă. Acuşi încep să treacă tîrgoveţii către movila Smarandei. S-a-ntors domnia, s-a ridicat şi spînzurătoarea...

GHEORGHE : Ptiu, să scapi de ciumă şi să te trezeşti în laţ !

PINTILIE : Sssst ! Vine turcul !

MEHMET : Ahaaa, bună ziua ! Tot tu, ghiaure ?

GHEORGHE : D-apoi cine, luminăţia-ta ? Eu am început uliţa, eu o termin.

MEHMET : Şi ? Ce mai faci ?

GHEORGHE : Am scăpat.

MEHMET : Ia te uită ! Plină valea de case noi !

GHEORGHE : Ei, ba nu ! Din vălătuci.

MEHMET : N-am văzut neam mai încăpăţînat. Abia s-au răcit tăciunii, şi bateţi pari de casă nouă.

PINTILIE : Iaşul n-o arș niciodată, luminăţia-ta.

MEHMET : Numai eu l-am văzut de patru ori scrum.

PINTILIE : Paianta şi vălătucii de la dughene. La vreme de restrişte luminăţia-ta, Iaşul se ghemuieşte dedesubt, în hrube, ori sus, la Cetăţuia. Ce-i la mijloc, e capcană pentru tătari — scînteile sar de parcă-i sfîrşitul lumii... şi Iaşul cel adevărat rămîne întreg şi neatins. Deasupra şi dedesubt. Nu ne dă înalta poartă voie să durăm cetăţi ? Foarte bine. Ridicăm mănăstiri. Cu zidurile groase de doi stînjeni. Săpăm hrube. Mai uscate şi mai curate decît uliţele tîrgului.

MEHMET : Hm. Calicule, eşti isteţ. Şi îndrăzneţ.

PINTILIE : Ce am de pierdut ? Mai ales că înălţimea-ta are grijile ei.

MEHMET : Care griji ?

PINTILIE : Pavagiule, cum ţi se pare călcătura ?

GHEORGHE : Împleticită foarte... firavă... şovăielnică...

PINTILIE : Ai chipul galben, luminăţia-ta... obrajii supţi... ochii duşi.

MEHMET : Vedeţi departe, ghiaurilor. Vedeţi şi prin om.

PINTILIE : Nu-i greu. Parcă eşti stafie.

MEHMET : Am rac, ghiaurilor.

PINTILIE : Nu numai tu. Întreagă împărăţia ta.

MEHMET : Vezi de-aici pînă-n Stambul ?

PINTILIE : Totu-i să-nţelegi puţinul care-l vezi.

MEHMET : Aşa-i, ghiaurilor, am rac. Doftorii mi-au dat şase săptămîni ca să mă pregătesc de moarte. Şi de-atunci, mă aţin în preajma ei. S-o cunosc şi să facem prieteşug. Azi e spînzurare la movila Smarandei, aşa-i ?

PINTILIE : La amiaz.

MEHMET : S-auzim de bine. *(I-azvîrle lui Pintilie un galben.)*

PINTILIE *(nu-şi crede ochilor) :* Iote-te, mă ! Ziua începe straşnic !

GHEORGHE : Taci, mă. Că-s tot dintr-ai noştri.

PINTILIE : Şi pe ăsta... ciuma nu l-o strîns.

ARISTARH *(vine dinspre oraş, împreună cu vistiernicul Rachiu) :* Stai, vistiernice, să ne hodinim oleacă.

RACHIU : Dacă n-ai vrut să luăm caii...

ARISTARH : După toate întîmplările, sînt prea secătuit ca să mă ţin în şa.

RACHIU *(către Gheorghe) :* Baţi pavéle ?

GHEORGHE : Hă ?

RACHIU : Ăsta-i cam prost.

GHEORGHE : Da, daaa...

RACHIU : Mult ne mai costă şi uliţele ! Iaca, numai pentru asta şi-am adus nouă care de pavéle.

ARISTARH : Dacă spui tu nouă, înseamnă c-au fost şase.

RACHIU : Ţi-arăt catastifele.

ARISTARH : He, he, las-că le ştiu eu. Cît costă carul?

RACHIU : Patru ughi.

ARISTARH : Va să zică... patru ori trei... pe jumătate... îmi eşti dator încă şase ughi.

RACHIU : Boiere Aristarh, asta întrece orice măsură.

ARISTARH : Da de ce ?

RACHIU : Au fost nouă care pline ochi. Cu martori.

ARISTARH : Buuuun... Ia să numărăm noi pavélele...

RACHIU : Stai ! Stai, boiere... Stai, rogu-te, pierdem şi spînzurarea... Boiere Aristarh, ai scos şapte piei de pe mine... ne văd tîrgoveţii !

ARISTARH : Ei şi ce ? *(Îngenunchează şi începe să numere.)* Trei... şase... nouă...

RACHIU *(încearcă să-l ridice) :* Ridică-te, boier Aristarh... Ridică-te, ne rîde lumea, rîd calicii...

ARISTARH : Cinşpe... opşpe... două'ş'una...

RACHIU : Şase care, aşa cum spui.

ARISTARH : Mă tem c-au fost chiar cinci.

RACHIU : Cinci... ba, nu, şase. Jur pe mormîntul mamii. Şase care.

ARISTARH : 2 000 şi cu 6 fac 2 006 ughi.

RACHIU : 2 006 ! ! Uh ! Se cunoaşte c-ai cheltuit zdravăn cu nunta fetei ! Şi nici măcar nu m-ai poftit !

ARISTARH : Mulţumeşte-mi — ai scăpat de-o cheltuială.

RACHIU : Ce ţi-a venit s-o măriţi tocma-n Hîrlău ?

ARISTARH : Îi răsucise minţile un mucos de curten. Fără stare şi fără căpătîi.

RACHIU : I-auzi, i-auzi !

ARISTARH : I-am găsit bărbat copt, înţelept şi bine înfipt la moşia lui.

RACHIU : Să-i trăiască.

ARISTARH : Multe mulţămiri.

PINTILIE : Mi-mi-mi-luiţi un biet calic...

RACHIU : Parc-aş cunoaşte glasul ăsta.

ARISTARH : Da de unde să-l ştii ? Hai c-ajungem tîrziu.

RACHIU *(către Gheorghe) :* Ia spune, mă, cum îi drumul către movila Smarandei ?

GHEORGHE : Aşa şi-aşa. Tot o călcătură tare şi-o călcătură moale.

RACHIU : Măăă... Da tu eşti prost tare, măăă... Hai, boierule.

ARISTARH : Auzi, tocmai voiam să te întreb despre cisla din Fălciu. În catastife scrie 16 000, eu socot, după listă, c-ar ieşi vreo 33 000, cu scutelnici cu tot.

RACHIU : Vai de capul şi de zilele mele, ajung la balamucul de la Sf. Spiridon ! Balamucul o să mă înghită, decît viaţă de vistiernic, mai bine... *(Cei doi se îndepărtează.)*

GHEORGHE : Ei, boierule ! Boiere Aristarh !

ARISTARH : Ce-i, mă, ce vrei ?

GHEORGHE *(îi arată o stinghie nouă, cioplită cu înflorituri) :* Boier matale, asta-i pentru jilţul cel mare. Dania lui Gheorghe sin Popa. Stinghia de dedesubt e putredă şi roasă. Vezi, asta-i cioplită cu acelaşi brîu, de frunză şi ghinde. Trebuie numai potrivită la locul ei, şi dac-ai avea matale bunăvoinţa ca să...

ARISTARH : Ce stinghie, mă, care jilţ ? *(Azvîrle lemnul sculptat.)* Ia nu-ţi mai băga nasul unde nu-ţi fierbe oala ! *(Iese.)*

GHEORGHE : Ei, calicule, ce spui ?
PINTILIE : Cîntă broaştele-n Bahlui.
GHEORGHE : Asta-i cimilitură ?
PINTILIE : Asta mi-o venit la gură.
ANIŢA *(deschide fereastra de sus)* : Pavagiule ! Tu stîrneşti prăfăria asta ? Pînă şi-n ulcele am aflat colbul de-un deget. *(Curăţă, suflînd, o ulcică.)*
PINTILIE : Colbul s-adună la casă pustie, jupîniţă.
ANIŢA : Nu-i pustie, m-am întors. Vrei un covrig ? Na. *(Aruncă.)*
PINTILIE : Bogdaproste. *(Îi zvîrle şi lui Gheorghe jumătate din covrig.)*
MIRUŢA *(zîmbind, s-apropie de Pintilie)* : Bună ziua, boierule.
PINTILIE : Bună ziua, mire. Cauţi, cauţi ?
MIRUŢA : La ceasul două, la Frumoasa. Am venit să te poftesc.
PINTILIE : Plecăciune şi mulţămiri. Matale ai gustat ceva pe ziua de azi ?
MIRUŢA : Aş zice să ne păstrăm pentru ospăţul de nuntă.
PINTILIE : Pînă atunci, ia un covrig. Şi-o bucată de urdă.
MIRUŢA : Mulţămesc. *(Înfulecă.)* Taie pofta, dar oricum...
PINTILIE : Mireasa i-acolo ?
MIRUŢA : Poartă cununiţă de iasomie şi rochie albă, cu dantele de Bucovina.
PINTILIE : Mai vrei ?
MIRUŢA : Dac-ar mai fi, parcă da...
PINTILIE *(scoate din traistă un colac)* : Vezi că ăsta-i cam tare.
MIRUŢA : Mulţămesc. *(Mănîncă.)* Îţi place floarea ? *(I-arată o floare albă, prinsă în piept.)* A-nflorit iasomia, sub Cetăţuia. Ceilalţi boieri, unde-s ?
PINTILIE : Acuşi. Vin acuşi.
OVANES *(trece grăbită spre movila Smarandei, împreună cu cei doi slujitori)* : Ziua bună.
PINTILIE : A-a-a-a-ajutaţi un biet calic...
OVANES : Ia mai slăbiţi-mă ! Toată ziua cu cerşeala ! Adică, stai. *(Descuie, scotoceşte prin lădiţă şi scoate un covrig, pe care-l azvîrle lui Pintilie.)* Na, mă ! *(Dispare.)*
MIRUŢA : Nu-i vreme de stat, nuntaşii s-or adunat, acuşi bat clopotele.

IORDACHE *(vine dinspre tîrg, cu mîinile legate. Îl escortează Enver şi garda de lefegii)* : Încet, mă... Încet, că tot acolo ajungem... Şi mi-au intrat cuiele-n călcîie. *(Din spate se-aud fluierături şi strigătul „na, călăul!" Apar Toader şi Dumitraşcu. Iordache îl zăreşte pe Pintilie şi se opreşte.)* Ce faci, mă, nu vii cu mine?

PINTILIE : Altă dată. Azi am treabă — nu vezi cîtă lume trece?

IORDACHE : Ai scăpat, netrebnicule, mi-ai scăpat...

PINTILIE : Dacă am vreo treabă prin iad, mă reped o zi-două şi-atunci mai stăm de vorbă.

ENVER : Plecare, gata, gata, tîrziu!

IODACHE *(lui Pintilie)* : Mînca-te-ar viermii!

PINTILIE : O săptămînă-două, au de lucru cu tine. Cinstită caraulă, de ce-l spînzură pe călău?

ENVER : Eeee, găsit domnia închis vistierie, chei mincinoase.

PINTILIE : I-auzi ce blestemăţie!

DUMITRAŞCU : Aud? De ce-l spînzură?

ANIŢA *(de la fereastră)* : Ehei! Ia luaţi şi drăcovenia asta! *(Aruncă laţul.)*

ENVER : Da, da, bine, poate nevoie. *(Către Iordache.)* Hai, hai, gata!

IORDACHE : Am să mă-ntorc să-ţi tulbur somnul, Pintilie. Şi ţie, Staroste!

TOADER : Altceva, mai frumos, nu ştii spune la despărţire?

IORDACHE : Ba da. Ptiu!

PINTILIE : Nu te-am întrebat cum te cheamă, mă... asta ştim.

ENVER : Hai, gata, gata, gata! *(Îl împinge cu halebarda.)*

IORDACHE : Nu mă-mpinge... Botinele... mă rod botinele...

(Grupul se depărtează)

MIRUŢA : Bine c-aţi venit, cinstiţi boieri. Să mergem, mireasa aşteaptă.

TOADER : Miruţă, să lăsăm nunta pe mai tîrziu — nu se face îndată după îngropăciune. Auzi? *(Clopote.)* I-a şaptea zi de la săvîrşirea lui Prodan şi-a lui Ursu Orbul şi-a Zmaragdei calicoaia. Ciuma ciumelor n-a iertat nici boier şi nici calic.

MIRUȚĂ : Unde spuneți că-i Prodan ?
TOADER : Departe.
MIRUȚĂ : Dincolo de Camenița ?
TOADER : Și mai departe.
MIRUȚĂ : Dincolo de Stambul ?
TOADER : Dincolo, băiete. Dincolo de dincolo.
MIRUȚĂ : Am să-l aștept, boieri dumneavoastră.
TOADER : Nu se știe cînd se-ntoarce.
MIRUȚĂ : Mie mi-a fost ca un tată. L-aștept.
TOADER : Pînă atunci, ți-am rînduit loc de casă în mahalaua noastră.
MIRUȚĂ : Tare vă mulțumesc.
TOADER *(către Pintilie) :* Să-l ai în grijă.
PINTILIE : Odată risipită, mintea se adună greu.
TOADER : Cine mai știe ? Rămîi cu bine, Itigane.
MIRUȚĂ : Să-mi dați de știre cînd...
TOADER : Așa vom face. Așteaptă vești.

(Cei doi calici se îndepărtează, pornind către movila Smarandei.)

MIRUȚĂ : O să-mi trebuiască altă iasomie. Asta nu ține atîta.
ANIȚA *(de sus) :* Ei, calice ! Cel tînăr ! *(I-aruncă un măr.)*
MIRUȚĂ *(prinde) :* Mulțămesc, jupînițā, pentru darul de nuntă. Apa neîncepută, mărul rumen și trifoiul cu patru foi aduc noroc în casă nouă. Să poftești și matale la Frumoasa.
ANIȚA *(schimbă o privire cu Pintilie, acesta îi face un semn, și femeia înțelege) :* Cu multă bucurie, boierule. *(Închide fereastra, rămînînd cu ochii asupra lui Miruță.)*
MIRUȚĂ *(către Gheorghe) :* Tu, ești pavagiu ?
GHEORGHE : Pavagiu și teslar, boierule.
MIRUȚĂ : Mi-ar trebui o ladă pentru odoarele de zestre.
GHEORGHE : Mare ?
MIRUȚĂ : Mare. Și pe capac să sapi două nume : Veronica și Miruță. Poți ?
GHEORGHE : Dacă nu-i grabă...
MIRUȚĂ : Așa, patru, cinci zile.
GHEORGHE : Ți-oi face-o, boierule.
MIRUȚĂ : Mulțămesc. *(Mănîncă mărul.)*

ROJNIȚĂ *(vine din afara orașului. Poartă o desagă. Cînd ajunge pe ulița podită, se oprește, se așază și-și șterge sudoarea).* Iaca și tîrgul Eși... *(Se miră.)* Iote-l, parcă nou !

PINTILIE : Gata cartea, gata ?

ROJNIȚĂ *(cu infinită grijă, dezvelește un ceaslov dintr-un ștergar) :* Uite-o. Născută făr-de vreo greșeală. Curată ca lacrima. *(Anița deschide fereastra.)*

ANIȚA : Te-ai întors, tipografule ?

ROJNIȚĂ : Ca și tine, Aniță.

ANIȚA : Nu vii să m-ajuți să scutur colbul ?

ROJNIȚĂ : Eu știu ? Oare să vin ?

ANIȚA : Hai, mă, ia-ți inima-n dinți.

ROJNIȚĂ : Închid ochii... și vin. Acuși.

GHEORGHE : În ceaslovul ăsta scrie și despre Eși ?

ROJNIȚĂ : Despre Eși și despre tot neamul nostru.

GHEORGHE : Ia citește-i începutul.

ROJNIȚĂ *(deschide cartea) :* „Bunù lucru și foarte bunù iaste a se îndeletnici cineva și întru cetirea cărțilorù, pentru că acesta este mijlocu celu întăiu prin care omul se cunoaște și năravurile își îndreptează... Și mîna mea va putrezi, iar cel ce va citi, mă va pomeni".

GHEORGHE : Frumos citești !

ROJNIȚĂ : Dacă-i scris frumos, frumos se citește... Ei, ia să-mi văd eu de drum... *(De departe se aud bătăi de clopot.)* Ce se simte, iar a-nflorit teiul ?

GHEORGHE : Cei cu frunza arsă, au dat al doilea rînd de floare. *(Din nou, răsună clopotele.)* Astea-s pentru Prodan. De șapte zile, la fiecare amiaz, bat clopotele la toate bisericile tîrgului.

ROJNIȚĂ : Parcă-i și ceva miros de rășină.

GHEORGHE : De la scîndura cea nouă. N-auzi fierăstraiele ?

MIRUȚĂ *(aude clopotele) :* Auziți ? Tună.

ROJNIȚĂ : Da de unde, băiete, ceru-i ca lacrima.

MIRUȚĂ : Tună. Auziți cum tună...

ROJNIȚĂ : Cîntă clopotele, la Frumoasa.

MIRUȚĂ : În fiecare bătaie de clopot, e și cîntec, și sămînță de tunet.

ROJNIȚĂ : Da de unde ! E soare... lumină... Și dulce miros de tei înflorit.

GHEORGHE : Bine era dacă acolo *(arată ceaslovul)* se-nscriau și întîmplările din urmă.

ROJNIȚĂ : Află că le-am adăugat. Cu cerneală neagră, de soc bătrîn. Ia ascultă : „Această carte a ieșit de sub teascuri în zilele ciumei celei mari, cînd tîrgul Eși s-o aflat sub domnia de-o noapte a calicilor, dintre care mulți s-au fost săvîrșit, stăvilind boala cea neagră, fie-le numele *(se ridică în picioare și se descoperă)* în veci neuitat și lăudat. Amin" ! *(Închide cartea.)*

Clopote

CORTINA.